

ZAWODY DEFICYTOWE I NADWYŻKOWE W 2015 ROKU

MINISTERSTWO RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
Departament Rynku Pracy

**ZAWODY DEFICYTOWE
I NADWYŻKOWE
W 2015 ROKU**

Warszawa, listopad 2016 r.

Opracowanie:
Wydział Analiz i Statystyki (AM)

Przedruk w całości lub w części oraz wykorzystanie
danych statystycznych w druku dozwolone
wyłącznie z podaniem źródła.

MINISTERSTWO RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
Departament Rynku Pracy

Druk: ZWP MRPiPS. Zam 543/16.

SPIS TREŚCI

Uwagi metodyczne	5
Wstęp	11
1. Analiza ogólnej sytuacji na rynku pracy	12
1.1. Bezrobotni i oferty pracy	12
1.2. Popyt na pracę	19
2. Ranking elementarnych grup zawodów	24
2.1. Ranking elementarnych grup zawodów deficytowych	24
2.2. Ranking elementarnych grup zawodów zrównoważonych	25
3. Analiza umiejętności/predyspozycji	26
4. Analiza rynku edukacyjnego	28
4.1. Analiza uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych oraz studentów ostatniego roku studiów wyższych	29
4.2. Analiza absolwentów szkół ponadgimnazjalnych oraz wyższych	31
5. Prognoza krajowego rynku pracy	42
Podsumowanie	46
Informacja sygnałna w 2015 r. w kraju i wg województw	51

UWAGI METODYCZNE

1. Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2016 r., poz. 645 z późn. zm., art. 8, ust. 1 pkt 3 i art. 9, ust.1 pkt 9) opracowanie analiz dotyczących rynku pracy, w tym prowadzenie monitoringu zawodów jest jednym z zadań samorządu województwa oraz samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy. Umożliwia pozyskanie istotnych informacji o strukturze bezrobocia czy potrzebach kadrowych pracodawców. Ponadto jego celem jest koordynacja szkoleń osób bezrobotnych oraz kształtowanie oferty edukacyjnej.

Niniejszy raport jest pierwszym, jaki został stworzony w oparciu o zalecenia metodyczne przygotowane w ramach projektu, realizowanego ze środków EFS, „Opracowanie nowych zaleceń metodycznych prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych na lokalnym rynku pracy”.

2. Podstawowym źródłem informacji odnośnie bezrobotnych i ofert pracy według zawodów i specjalności wykorzystywanym w monitoringu na poziomie kraju są dane pochodzące z systemu informatycznego „Syriusz Std.” Z uwagi na fakt, że dane te stanowią zaledwie pewną część informacji na temat rynku pracy, w monitoringu wykorzystywane są również dodatkowe źródła danych, do których należą dane pochodzące z badania ofert pracy w Internecie oraz dane wtórne (wynikowe) czyli pochodzące z Systemu Informacji Oświatowej (SIO) MEN, dane z badań Głównego Urzędu Statystycznego (badanie popyt na pracę, sprawozdanie S-10 o szkołach wyższych, dane z BAEL) oraz dane implementowane z systemu prognostyczno-informacyjnego www.prognozowaniezatrudnienia.pl
3. Zakres tematyczny monitoringu dotyczy zarówno zawodów i specjalności określonych w Klasyfikacji Zawodów i Specjalności dla potrzeb rynku pracy, jak i umiejętności posiadanych przez bezrobotnych oraz tych najbardziej pożądanym przez pracodawców, choć zauważyć należy, że w danych tych występują braki wynikające z niewpisywania umiejętności do systemów informatycznych. Niedoskonałości te występują mimo utworzenia słownika umiejętności w metodologii i jego późniejszej modyfikacji.

W monitoringu nie są analizowane uprawnienia, gdyż słownik zaproponowany w metodologii wzbudzał szereg kontrowersji oraz zastrzeżeń i zdecydowano, że nie jest możliwe stworzenie jednolitego katalogu uprawnień. Należy dodać, że monitoring ma na celu identyfikację elementarnych grup zawodów

deficytowych, nadwyżkowych i zrównoważonych. Głównym tego powodem była wskazanie tzw. innych zawodów z grup elementarnych jako deficytowe lub nadwyżkowe, co często wynikało z nieprecyzyjnego klasyfikowania bezrobotnych do zawodów.

4. Podstawowe pojęcia i definicje występujące w monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych

Zawody deficytowe to takie, na które istnieje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych w danym zawodzie. Na potrzeby opracowania rankingu zawodów deficytowych zdefiniowano je jako te, dla których liczba ofert pracy jest wyższa niż liczba bezrobotnych, odsetek długotrwale bezrobotnych nie przekracza wartości mediany, a odpływ bezrobotnych przewyższa napływ w danym okresie sprawozdawczym.

Zawody zrównoważone to takie, na które na rynku pracy występuje zapotrzebowanie zbliżone do liczby bezrobotnych w danym zawodzie. Liczba ofert pracy jest zbliżona do liczby zarejestrowanych bezrobotnych, odsetek długotrwale bezrobotnych nie przekracza wartości mediany, a odpływ bezrobotnych przewyższa napływ w danym okresie sprawozdawczym.

Zawody nadwyżkowe to takie, na które istnieje na rynku pracy niższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych w danym zawodzie. Liczba ofert pracy jest niższa niż liczba bezrobotnych, długotrwale bezrobocie jest relatywnie wysokie, wyższe od mediany a napływ bezrobotnych przewyższa odpływ w danym okresie sprawozdawczym.

Zawód – zgodnie z Klasyfikacją Zawodów i Specjalności definiowany jest jako przenoszący dochód zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby wymagających odpowiednich kwalifikacji (wiedzy i umiejętności), zdobytych w wyniku kształcenia i praktyki. Zawód może dzielić się na specjalności.

Umiejętności określono jako zdolność wykonywania odpowiedniej klasy zadań w ramach zawodu.

Uprawnienia to dodatkowe kwalifikacje zawodowe zdobyte w drodze procesu certyfikacji, dodatkowych szkoleń, egzaminów lub często także po udowodnieniu przebycia wymaganej praktyki.

Kwalifikacje to układ wiedzy, umiejętności i uprawnień przydatnych do realizacji składowych zadań zawodowych.

Oferta pracy to zgłoszenie przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy lub umieszczenie w internetowych serwisach rekrutacyjnych co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w określonym zawodzie lub specjalności w celu znalezienia odpowiedniego pracownika. Pierwotnie autorzy metodologii zamierzali wykorzystać również oferty z Biuletynu Informacji Publicznej (BIP), ale w procesie wdrożenia wskazano na bardzo dużą pracochłonność tego rozwiązania w sytuacji, gdy nie udało się stworzyć Centralnej Bazy Ofert Pracy Sektora Publicznego. Do liczby ofert pracy włączono natomiast oferty pracy z OHP i EURES.

Odsetek ofert subsydiowanych – jest to udział ofert subsydiowanych w danej grupie zawodów do wszystkich ofert w tej grupie zawodów. Oferty subsydiowane to oferty zatrudnienia i innej pracy zarobkowej (np. prace, interwencyjne, doposażenia stanowiska pracy itd.) oraz miejsca aktywizacji zawodowej.

Odsetek miejsc aktywizacji zawodowej – jest to udział miejsc aktywizacji zawodowej (czyli stażu, przygotowania zawodowego dorosłych i prac społecznie użytecznych) w danej grupie zawodów do liczby wszystkich miejsc pracy.

Długotrwale bezrobotny – pozostający bez pracy powyżej 12-tu miesięcy od dnia zarejestrowania się.

Bezrobotny absolwent – bezrobotny do upływu 12-stu miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie potwierdzającym ukończenie szkoły lub zaświadczenie o ukończeniu kursu.

Wskaźniki wykorzystane do określenia grup deficytowych, zrównoważonych i nadwyżkowych na rynku pracy i ich sposób interpretacji.

Wskaźnik struktury sumy bezrobotnych i ofert pracy

Liczony jako iloraz sumy przeciętnej liczby bezrobotnych i ofert pracy w danej elementarnej grupie zawodów do sumy przeciętnej liczby bezrobotnych i ofert pracy ogółem w danym okresie sprawozdawczym:

$$WSK_t^k = \frac{\bar{B}_t^k + \bar{O}_t^k}{\bar{B}_t + \bar{O}_t}$$

$$\text{gdzie: } \bar{B}_t^k = \frac{\sum_{m=1}^n B_m^k}{n}; \quad \text{oraz: } \bar{O}_t^k = O_{t-1}^k + \frac{NO_t^k}{n}$$

\bar{B}_t^k – średniomiesięczna liczba bezrobotnych¹ w grupie zawodów k w okresie t;

¹ Wartości odnoszą się do stanów w końcu okresu sprawozdawczego.

\bar{O}_t^k – średniomiesięczna liczba dostępnych ofert pracy² w grupie zawodów k w okresie t ;

B_m^k – liczba zarejestrowanych bezrobotnych w grupie zawodów k na koniec miesiąca m ;

O_t^k – liczba ofert pracy w grupie zawodów k na koniec okresu t ;

NO_t^k – napływ ofert pracy w grupie zawodów k w okresie t ;

n – liczba miesięcy (m) w okresie t .

Analizie zawodów deficytowych i nadwyżkowych poddawane będą te grupy elementarne, dla których **wartość wskaźnika struktury sumy bezrobotnych i ofert pracy jest wyższa niż decyl pierwszy**, tj.:

$$WSK_t^k > D_1$$

Warunek ten pozwala na wyłączenie z analizy elementarnych grup zawodów nieistotnych z punktu widzenia analizowanego rynku pracy (tzn. takich grup zawodów, dla których liczba bezrobotnych i ofert pracy była relatywnie niska).

Wskaźnik dostępności ofert pracy

Informuje o dostępności ofert pracy dla bezrobotnych w danej elementarnej grupie zawodów. Im wyższa wartość wskaźnika, tym dostępność jest niższa. Wartość wskaźnika można interpretować jako przeciętną liczbę bezrobotnych przypadających na 1 ofertę pracy.

$$B/O_t^k = \frac{\bar{B}_t^k}{\bar{O}_t^k}$$

\bar{B}_t^k – średniomiesięczna liczba bezrobotnych w grupie zawodów k w okresie t ;

\bar{O}_t^k – średniomiesięczna liczba dostępnych ofert pracy w grupie zawodów k w okresie t

Wskaźnik długotrwałego bezrobocia

Informuje o wysokości odsetka bezrobotnych w elementarnej grupie zawodów k jaką stanowią długotrwanie bezrobotni. Im większa wartość wskaźnika tym więcej osób jest długotrwanie bezrobotnych w danej grupie zawodów.

$$WDB_t^k = \frac{DB_t^k}{B_t^k} * 100$$

² Wartości odnoszą się do sumy stanu z końca okresu poprzedniego i napływu w danym okresie.

B_t^k – liczba zarejestrowanych bezrobotnych w grupie zawodów k na koniec miesiąca;

DB_t^k – liczba długotrwale bezrobotnych w grupie zawodów k na koniec okresu t.

Wskaźnik płynności bezrobotnych

Wartość miernika wskazuje na kierunek i natężenie ruchu bezrobotnych w elementarnej grupie zawodów k.

$$WPB_t^k = \frac{OB_t^k}{NB_t^k}$$

OB_t^k – odpływ bezrobotnych w grupie zawodów k w okresie t;

NB_t^k – napływ bezrobotnych w grupie zawodów k w okresie t.

5. Identyfikacja zawodów deficytowych i nadwyżkowych

Identyfikacja zawodów deficytowych i nadwyżkowych następuje poprzez nałożenie dodatkowych warunków na wcześniej wyliczone mierniki.

Zawody deficytowe charakteryzują się większą liczbą dostępnych ofert pracy niż średni stan bezrobotnych w analizowanym okresie, odsetek długotrwale bezrobotnych nie przekracza mediany (Me), a odpływ bezrobotnych przewyższa napływ; **zawody maksymalnie deficytowe** wyróżniają się brakiem bezrobotnych w danym okresie sprawozdawczym, tj. wskaźnik dostępności oferty pracy wynosi zero. Ponadto, muszą być spełnione pozostałe dwa warunki konieczne (tak jak w przypadku grup zawodów deficytowych).

Zawody zrównoważone odznaczają się zbliżoną liczbą bezrobotnych i dostępnych ofert pracy w analizowanym okresie.

Zawody nadwyżkowe odznaczają się przewagą liczebną bezrobotnych nad dostępnymi ofertami pracy, bezrobociem długotrwałym powyżej mediany i niskim odpływem bezrobotnych, natomiast **zawody maksymalnie nadwyżkowe** to takie, dla których w danym okresie sprawozdawczym nie występują żadne oferty pracy, tj. wskaźnik dostępności oferty pracy nie przyjmuje żadnych wartości (dzielenie przez zero). Ponadto, muszą być spełnione pozostałe dwa warunki konieczne (tak jak w przypadku grup zawodów nadwyżkowych).

Tabela 1. Identyfikacja zawodów deficytowych i nadwyżkowych

Grupy zawodów	Wskaźnik dostępności oferty pracy	Wskaźnik długotrwałego bezrobocia	Wskaźnik płynności bezrobotnych
Maksymalnie deficytowe	$B/O_t^k = 0$	$WDB_t^k \leq Me$ lub <i>brak wartości</i>	$WPB_t^k \geq 1$ lub <i>brak wartości</i>
Deficytowe	$B/O_t^k < 0,9$	$WDB_t^k \leq Me$ lub <i>brak wartości</i>	$WPB_t^k \geq 1$ lub <i>brak wartości</i>
Zrównoważone	$0,9 \leq B/O_t^k \leq 1,1$	$WDB_t^k \leq Me$ lub <i>brak wartości</i>	$WPB_t^k \geq 1$ lub <i>brak wartości</i>
Nadwyżkowe	$B/O_t^k > 1,1$	$WDB_t^k > Me$	$WPB_t^k < 1$
Maksymalnie nadwyżkowe	$B/O_t^k = \text{brak wartości}$	$WDB_t^k > Me$	$WPB_t^k < 1$

6. Obok części opisowej raport zawiera również załącznik tabelaryczny podzielony na 2 części, pierwsza część dotyczy rynku pracy i zawiera informację sygnałną w kraju i województwach oraz tabele prezentujące wartości mierników stosowanych w monitoringu w układzie wielkich grup zawodów oraz elementarnych grup zawodów, druga część dotyczy rynku edukacyjnego i zawiera tabele prezentujące liczbę absolwentów szkół ponadgimnazjalnych wg ostatnio ukończonej szkoły oraz wg elementarnych grup zawodów oraz liczbę absolwentów szkół wyższych wg ostatnio ukończonej szkoły wyższej oraz wg kierunku kształcenia.
7. Wszystkie informacje sygnałne oraz raporty i metodologię znaleźć można na stronie <http://mz.praca.gov.pl/>
8. Równocześnie urzędy pracy w ramach zadań zleconych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2015 r. realizowały badanie pt. Barometr zawodów. Jest to badanie komplementarne w stosunku do monitoringu zawodów. Przede wszystkim jest to badanie jakościowe, w którym oceny czy dana grupa zawodów będzie deficytowa, zrównoważona czy nadwyżkowa dokonują paneliści. Podkreślenia wymaga, że w barometrze stworzono własną, na potrzeby badania klasyfikację zawodów. Zatem grupy zawodów mogą różnić się od przedstawionych w monitoringu z uwagi na wykorzystanie różnych klasyfikacji, ale również zastosowanie innych metod definiowania grup deficytowych, nadwyżkowych i zrównoważonych.

WSTĘP

Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych jest procesem systematycznego obserwowania zjawisk zachodzących na rynku pracy dotyczących kształtowania się popytu na pracę i podaży zasobów pracy w przekroju terytorialno-zawodowym oraz formułowania na tej podstawie ocen, wniosków oraz prognoz niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania systemów: szkolenia bezrobotnych oraz kształcenia zawodowego.

Z uwagi na to, że prowadzony do 2014 r. monitoring stanowił jedynie diagnozę sytuacji obecnej i nie zawierał znamion prognozowania, została opracowana nowa metodologia prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, przekazana do stosowania urzędowi pracy w 2015 r. Zakłada ona m.in. poszerzenie danych o wolnych miejscach pracy o oferty internetowe oraz cykliczne prowadzenie badań kwestionariuszowych w przedsiębiorstwach.

Raport roczny za 2015 r. jest pierwszym raportem opracowanym w oparciu o nową metodologię. Podstawowym poziomem dezagregacji przyjętym do porównań jest grupa elementarna (kod 4-cyfrowy). Zmiana wskaźników pozwalających na wnioskowanie o deficycie lub nadwyżce w nowej metodologii powoduje, że brak jest możliwości porównania z wynikami monitoringu prowadzonego do końca 2014 r. Ponadto dane dotyczące bezrobotnych pozyskiwane do monitoringu pochodzą z danych wpisywanych do systemów informatycznych, a zatem różnią się od wynikających z zał. 3 do MPiPS-01 z uwagi choćby na dokonywane korekty danych w systemach.

1. Analiza ogólnej sytuacji na rynku pracy

1.1. Bezrobotni i oferty pracy

W latach 2003–2008 z roku na rok obserwowano stałą tendencję spadku bezrobocia rejestrowanego. W końcu 2009 r. po raz pierwszy od kilku lat bezrobocie zwiększyło się do 1 892,7 tys. osób, czyli wzrost poziomu bezrobocia w skali roku wyniósł 418,9 tys. osób, tj. 28,4%. Stopa bezrobocia wyniosła 12,1%, tj. wzrosła o 2,6 p.p. W kolejnych latach miał miejsce systematyczny wzrost zarówno liczby, jak i stopy bezrobocia rejestrowanego. W końcu 2013 r. dynamika wzrostu bezrobocia wyniosła 1,0%, tj. liczba bezrobotnych zwiększyła się o 21,1 tys. osób do 2 157,9 tys., a wskaźnik bezrobocia wyniósł 13,4%. Od tego czasu utrzymuje się trend spadkowy poziomu bezrobocia w Polsce.

W końcu 2014 r. liczba bezrobotnych wyniosła 1 825,2 tys. osób, natomiast na koniec 2015 r. w rejestrach urzędów pracy odnotowano 1 563,3 tys. osób, zatem liczba bezrobotnych obniżyła się o 14,3% w stosunku do roku 2014.

Z kolei wskaźnik bezrobocia w końcu 2015 r. **wyniósł 9,7%** i obniżył się o 1,7 punktu procentowego, z poziomu 11,4% w końcu 2014 r.

Biorąc pod uwagę przekrój wojewódzki w końcu 2015 r. w porównaniu do końca 2014 r. **we wszystkich województwach obniżył się poziom bezrobocia, jak również spadło jego natężenie.** Spadek liczby bezrobotnych kształtował się w przedziale od 7,7% w lubelskim do 19,8% w mazowieckim, zaś spadek stopy bezrobocia zamykał się w przedziale od 0,9 punktu procentowego w województwie lubelskim do 2,5 punktu procentowego w województwie warmińsko-mazurskim.

Wg stanu w końcu 2015 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 1 343,5 tys. posiadających zawód. Biorąc pod uwagę wielkie grupy zawodów największy udział w ogólnej liczbie bezrobotnych mieli bezrobotni posiadający zawód w grupy wielkiej robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (354,7 tys. osób, tj. 26,4%), a następnie bezrobotni z grupy pracownicy usług i sprzedawcy (22,2% tj. 298,5 tys. osób). Były to również grupy wielkie o największym napływie i odpływie bezrobotnych w 2015 r. Należy jednocześnie podkreślić, że w obydwu grupach odpływ przewyższał napływ bezrobotnych, co w efekcie spowodowało spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych w porównaniu do poprzedniego roku.

Marginalne znaczenie w strukturze grup wielkich posiadała grupa siły zbrojne (w końcu roku zarejestrowanych było 1,0 tys. osób z tej grupy).

Porównując strukturę ofert pracy występujących w CBOP do ofert internetowych widać, że o ile w strukturze ofert z CBOP największy udział stanowiły oferty z grupy wielkiej pracownicy usług i sprzedawcy (302,0 tys. tj. 23% ogółu ofert), z grupy wielkiej robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (257,9 tys., tj. 19,6%) oraz z grupy wielkiej pracownicy wykonujący prace proste (227,4 tys., tj. 17,3%), o tyle w strukturze ofert internetowych zdecydowanie na pierwszym miejscu uplasowała się grupa wielka specjaliści (127,2 tys. czyli 44,6% ogółu ofert internetowych). Kolejną, istotną grupą zawodów, częściej szukającą pracy za pomocą internetu była grupa wielka technicy i inny średni personel (52,8 tys., tj. 18,5% ogółu ofert internetowych).

Wśród ofert pracy w CBOP odsetek ofert subsydiowanych oscylował od 9,29% w grupie wielkiej przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy do 47,63% w grupie wielkiej pracownicy biurowi, co prezentuje tabela 2.

Tabela 2. Bezrobotni oraz oferty pracy w 2015 r. wg wielkich grup zawodów

Wielkie grupy zawodów	Bezrobotni ogółem			Napływ ofert pracy w okresie		Odsetek (%)	
	napływ w okresie	odpływ w okresie	stan na koniec okresu	CBOP*	Internet	ofert subs. w CBOP*	miejsc aktywizacji zawodowej
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	19 154	19 644	13 232	8 562	28 786	9,29	3,18
Specjaliści	291 243	313 532	148 184	79 800	127 186	33,27	25,27
Technicy i inny średni personel	282 684	317 013	182 934	116 508	52 805	36,69	27,50
Pracownicy biurowi	116 813	127 805	72 505	169 311	20 817	47,63	38,36
Pracownicy usług i sprzedawcy	428 647	477 682	298 521	302 059	27 280	47,38	31,54
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	33 216	38 929	30 519	9 895	113	36,66	26,69
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	491 995	562 326	354 745	257 861	11 520	17,44	9,20

Wielkie grupy zawodów	Bezrobotni ogółem			Napływ ofert pracy w okresie		Odsetek (%)	
	napiływ w okresie	odpływ w okresie	stan na koniec okresu	CBOP*	Internet	ofert subs. w CBOP*	miejsc aktywizacji zawodowej
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	125 592	141 105	86 056	144 037	8 036	12,61	4,26
Pracownicy wykonujący prace proste	210 941	239 517	155 831	227 407	8 685	21,98	13,50
Siły zbrojne	2 038	2 242	985	0	16		0,00
Razem	2 002 323	2 239 795	1 343 512	1 315 440	285 244	31,21	20,97

* CBOP=PUP+EURES+OHP.

Natomiast odsetek miejsc aktywizacji zawodowej zamykał się w przedziale od 3,18% w grupie wielkiej przedstawicieli władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy do 38,36% w grupie wielkiej pracownicy biurowi. Wysoki odsetek zarówno ofert pracy subsydiowanych w CBOP, jak i miejsc aktywizacji zawodowej wystąpił również w grupie wielkiej pracownicy usług i sprzedawcy.

Elementarne grupy zawodów, w których w końcu 2015 r. odnotowano największą liczbę bezrobotnych prezentuje tabela 3. Łącznie w 15 grupach elementarnych zarejestrowanych było 553,5 tys. bezrobotnych, co stanowiło 41,2% ogólnej liczby bezrobotnych posiadających zawód. Zdecydowanie najwięcej bezrobotnych zarejestrowanych w końcu 2015 r. posiadało zawody z grupy elementarnej Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci), w której w końcu 2015 r. zarejestrowanych było 146,3 tys. osób czyli prawie połowa bezrobotnych z grupy wielkiej pracownicy usług i sprzedawcy.

Tabela 3. Grupy elementarne zawodów o największej liczbie bezrobotnych

stan w końcu okresu sprawozdawczego

Kod zawodu	Elementarne grupy zawodów	Liczba bezrobotnych
5223	Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci)	146 316
5120	Kucharze	39 269
7222	Ślusarze i pokrewni	34 889
5153	Gospodarze budynków	34 639
9313	Robotnicy wykonujący prace proste w budownictwie ogólnym	32 207
7231	Mechanicy pojazdów samochodowych	31 842

Kod zawodu	Elementarne grupy zawodów	Liczba bezrobotnych
7112	Murarze i pokrewni	30 771
3314	Średni personel do spraw statystyki i dziedzin pokrewnych	29 084
9112	Pomoce i sprzątaczk biurowe, hotelowe i pokrewne	29 075
9329	Robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle gdzie indziej niesklasyfikowani	28 598
4110	Pracownicy obsługi biurowej	26 368
7512	Piekarze, cukiernicy i pokrewni	24 347
7531	Krawcy, kuśnierze, kapelusznicy i pokrewni	24 207
3115	Technicy mechanicy	21 225
5141	Fryzjerzy	20 707

Grupa sprzedawcy sklepowi (ekspedienci) była także grupą o zdecydowanie największym napływie bezrobotnych w 2015 r., który wyniósł 201,5 tys. osób i był ponad 3,5-krotnie wyższy niż w kolejnej grupie elementarnej pod względem wysokości napływu, czyli kucharzy. czyli kucharzy (55,2 tys.). Na trzecim miejscu znalazła się grupa elementarna mechanicy pojazdów samochodowych (napływ 54,2 tys. osób). Należy zauważyć, że spośród 15 grup elementarnych o największym napływie bezrobotnych i odpływie bezrobotnych w 2015 r. 14 z nich znalazło się w 15-ce grup elementarnych o największej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych.

Jeśli chodzi o grupy elementarne o największym wskaźniku długotrwałego bezrobocia w końcu 2015 r., to wskaźnik na poziomie 100 odnotowano w 2 grupach: Kierownicy w instytucjach opieki nad osobami starszym oraz w grupie elementarnej Urzędnicy organów udzielających licencji, co oznacza, że wszystkie osoby zarejestrowane w tych grupach były długotrwale bezrobotne (odpowiednio 1 i 2 osoby). Natomiast najniższy wskaźnik długotrwałego bezrobocia odnotowano w grupie elementarnej Lekarze bez specjalizacji, w trakcie specjalizacji lub ze specjalizacją I stopnia i wyniósł on 5,7. W 6 grupach elementarnych nie odnotowano w ogóle długotrwale bezrobotnych tj.: Zawodowi działacze organizacji członkowskich; Lekarze weterynarii specjaliści; Farmaceuci bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji; Optometryści; Kontrolerzy (sterowniczy) procesów przeróbki ropy naftowej i gazu; Kierowcy motocykli. Z kolei grupą elementarną o największym wskaźniku płynności (stosunku odpływu do napływu) w 2015 r. była grupa demonstratorzy wyrobów, w której omawiany wskaźnik osiągnął poziom 2,1 czyli odpływ bezrobotnych w tej grupie 2-krotnie przewyższał napływ (21 osób wobec 10).

W Monitoringu podjęliśmy próbę oceny, którzy bezrobotni w ogóle nie rejestrują się w urzędach pracy, zestawiając strukturę bezrobotnych poprzednio pracujących, zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy (PUP) ze strukturą bezrobotnych

wg Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Zasadniczo stwierdzić należy, że choć liczba poprzednio pracujących w ujęciu BAEL jest 2-krotnie niższa niż bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy, to struktura pozostaje zbliżona.

Tabela 4. Bezrobotni poprzednio pracujący wg wielkich grup zawodów w 2015 r.

Wyszczególnienie	Bezrobotni poprzednio pracujący zarejestrowani w PUP*		Bezrobotni poprzednio pracujący wg BAEL**		wskaźnik różnicowania (PUP vs BAEL)
	w liczbach bezwzględnych	w %	w liczbach bezwzględnych	w %	
Ogółem	1 325 988	100,00	597 500	100,00	x
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	20 873	1,57	8 750	1,46	1,07
Specjaliści	60 025	4,53	32 000	5,36	0,85
Technicy i inny średni personel	80 735	6,09	49 000	8,20	0,74
Pracownicy biurowi	109 486	8,26	43 000	7,20	1,15
Pracownicy usług i sprzedawcy	360 333	27,17	134 500	22,51	1,21
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	19 608	1,48	8 500	1,42	1,04
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	294 462	22,21	135 750	22,72	0,98
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	110 292	8,32	61 500	10,29	0,81
Pracownicy wykonujący prace proste	268 321	20,24	123 500	20,67	0,98
Siły zbrojne	1 852	0,14	1 000	0,17	0,83

* Średnia arytmetyczna ze stanów na koniec miesiący.

** Średnia arytmetyczna z kwartałów.

Trzy grupy wielkie charakteryzują się największym udziałem bezrobotnych poprzednio pracujących zarówno wśród bezrobotnych poprzednio pracujących zarejestrowanych w PUP, jak i w strukturze bezrobotnych poprzednio pracujących wg BAEL.

Są to:

- Pracownicy usług i sprzedawcy, o udziale wynoszącym odpowiednio 27,17% (w PUP) i 22,51% (w BAEL);

- Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (22,21%; 22,72%);
- Pracownicy wykonujący prace proste (20,24%; 20,67%).

Biorąc pod uwagę wskaźnik zróżnicowania struktury bezrobotnych poprzednio pracujących, w 4 wielkich grupach zawodów tj. w grupie wielkiej przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy; w grupie wielkiej pracownicy biurowi; w grupie wielkiej pracownicy usług i sprzedawcy oraz w grupie wielkiej rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy wskaźnik ten kształtował się powyżej 1, co oznacza, że były to grupy, w których bezrobotni w większości rejestrowali się w PUP. W 6 grupach wielkich (specjaliści, technicy i inni średni personel; robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń, pracownicy wykonujący prace proste oraz siły zbrojne) wskaźnik kształtował się poniżej 1, co oznacza, że są to grupy zawodów, w których bezrobotni częściej nie rejestrują się w PUP, czyli rzadziej szukają pracy za pośrednictwem urzędów pracy.

Podobnie jak w przypadku bezrobotnych, w Monitoringu założono dokonanie porównania struktur ofert pracy z Centralnej Bazy Ofert Pracy oraz ofert internetowych z Zielonej Linii. W 2015 r. w CBOP (obejmującej oferty zgłoszone do PUP, oferty OHP oraz oferty EURES) zostało zgłoszonych 1 315,4 tys. ofert wobec 285,2 tys. ofert zgłoszonych na portalach internetowych. Zatem oferty internetowe stanowiły zaledwie 18% ogólnej liczby ofert zgłoszonych w 2015 r. (1 600,7 tys.).

Jeśli chodzi o strukturę ofert pracy (patrz tabela 5) należy podkreślić, że w 2015 r. najwięcej ofert pracy w CBOP zostało zgłoszonych dla zawodów z grupy wielkiej pracownicy usług i sprzedawcy – 302,1 tys. ofert (23% ogółu ofert zgłoszonych w CBOP), natomiast w internecie – prawie połowa ofert dotyczyła zawodów z grupy wielkiej specjaliści (127,2 tys. ofert, tj. 44,6% ogółu ofert w internecie). W zawodach z 4 grup wielkich czyli grup: przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy; specjaliści; technicy i inny średni personel oraz siły zbrojne wskaźnik zróżnicowania struktury ofert pracy ukształtował się poniżej 1, co oznacza, że dla zawodów z ww. grup pracodawcy znacznie częściej oferują pracę za pośrednictwem portali internetowych.

W pozostałych grupach wielkich omawiany wskaźnik ukształtował się na poziomie powyżej 1 i oscylował w przedziale od 1,76 (w grupie wielkiej pracownicy biurowi) do 18,99 (w grupie wielkiej rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy). Wskazuje on, że dla zawodów z tych grup oferty są zgłaszane przede wszystkim w PUP-ach.

Tabela 5. Oferty pracy wg wielkich grup zawodów w 2015 r.

Wyszczególnienie	Oferty pracy zgłoszone w CBOP*		Ofert pracy zgłoszone w Internecie		Razem oferty	Wskaźnik zróżnicowania (CBOP vs Internet)
	w liczbach bezwzględnych	w %	w liczbach bezwzględnych	w %		
Ogółem	1 315 440	100,00	285 244	100,00	1 600 684	x
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	8 562	0,65	28 786	10,09	37 348	0,06
Specjaliści	79 800	6,07	127 186	44,59	206 986	0,14
Technicy i inny średni personel	116 508	8,86	52 805	18,51	169 313	0,48
Pracownicy biurowi	169 311	12,87	20 817	7,30	190 128	1,76
Pracownicy usług i sprzedawcy	302 059	22,96	27 280	9,56	329 339	2,40
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	9 895	0,75	113	0,04	10 008	18,99
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	257 861	19,60	11 520	4,04	269 381	4,85
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	144 037	10,95	8 036	2,82	152 073	3,89
Pracownicy wykonujący prace proste	227 407	17,29	8 685	3,04	236 092	5,68
Siły zbrojne	0	0,00	16	0,01	16	0

* CBOP=PUP+EURES+OHP.

Biorąc pod uwagę strukturę ofert pracy w poszczególnych grupach wg źródeł, w jakich są zamieszczone (patrz. tabela 6) można zauważyć, że oferty internetowe stanowiły 3/4 ofert pracy dla grupy wielkiej przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy, 6 na 10 ofert dla specjalistów, 3 na 10 ofert dla techników i co 10 ofert dla pracowników biurowych, pracowników usług i sprzedawców oraz wszystkie dla sił zbrojnych. W przypadku pozostałych grup wielkich 95% i więcej zgłoszonych było do PUP.

Tabela 6. Struktura ofert pracy wg wielkich grup zawodów w 2015 r.

Wyszczególnienie	CBOP*	Internet	Razem oferty
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	22,92	77,08	100%
Specjaliści	38,55	61,45	100%
Technicy i inny średni personel	68,81	31,19	100%
Pracownicy biurowi	89,05	10,95	100%
Pracownicy usług i sprzedawcy	91,72	8,28	100%
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	98,87	1,13	100%
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	95,72	4,28	100%
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	94,72	5,28	100%
Pracownicy wykonujący prace proste	96,32	3,68	100%
Siły zbrojne	0,00	100,00	100%

* CBOP=PUP+EURES+OHP.

1.2. Popyt na pracę

Źródło danych w niniejszym podrozdziale stanowi prowadzone przez Główny Urząd Statystyczny badanie popytu na pracę.

Od 2007 r. badaniem objęto podmioty gospodarki narodowej o liczbie zatrudnionych 1 lub więcej osób i jest ono realizowane metodą reprezentacyjną, z kwartalną częstotliwością. Podstawowe informacje, jakie otrzymuje się z badania popytu na pracę, to popyt zrealizowany i niezrealizowany, czyli pracujący i wolne miejsca pracy według grup zawodów oraz dane na temat liczby nowo utworzonych oraz zlikwidowanych miejsc pracy w okresie sprawozdawczym według cech charakteryzujących zakłady pracy, tj. rozmieszczenie przestrzenne, sektory własnościowe, rodzaje działalności oraz wielkość jednostek.

Tabela 7. Pracujący oraz wolne miejsca pracy w 2015 r.

przeciętna w roku

Województwa	Liczba pracujących (w tys.)	Wolne miejsca pracy (w tys.)	Wskaźnik wolnych miejsc pracy
Dolnośląskie	937,4	6,7	0,71
Kujawsko-pomorskie	525,9	2,7	0,51
Lubelskie	456,2	1,7	0,38
Lubuskie	253,7	1,8	0,69
Łódzkie	730,9	3,8	0,51
Małopolskie	1 008,5	6,6	0,65
Mazowieckie	2 398,7	17,7	0,73
Opolskie	233,3	1,7	0,73
Podkarpackie	504,9	1,0	0,21
Podlaskie	242,6	1,1	0,47
Pomorskie	669,8	4,5	0,66
Śląskie	1 447,3	8,0	0,55
Świętokrzyskie	281,2	1,3	0,45
Warmińsko-mazurskie	319,7	1,5	0,47
Wielkopolskie	1 231,5	7,8	0,63
Zachodniopomorskie	397,8	3,7	0,92
Ogółem	11 639,4	71,6	0,61

W 2015 r. przeciętnie w roku pracowało 11 639,4 tys. osób, czyli ponad 4% więcej niż rok wcześniej. Największy udział w ogólnej liczbie pracujących miały (podobnie, jak w poprzednich latach) województwa: mazowieckie, o przeciętnej liczbie pracujących 2 398,7 tys. osób (20,6% ogółu pracujących), śląskie, 1 447,3 tys. pracujących (12,4% ogółu pracujących) oraz wielkopolskie 1 231,5 tys. osób (10,6% ogółu pracujących). Województwo mazowieckie było również województwem o zdecydowanie największej liczbie wolnych miejsc pracy w 2015 r., 17,7 tys. czyli 24,7% ogółu wolnych miejsc pracy.

Jeśli chodzi o wskaźnik wolnych miejsc pracy, czyli stosunek wolnych miejsc pracy (ofert pracy) do ogółu zagospodarowanych i niezagospodarowanych miejsc pracy, w 2015 r. oscylował on w przedziale od 0,21 w województwie podkarpackim do 0,92 w województwie zachodniopomorskim, przy średnim dla kraju na poziomie 0,61. Oznacza to, że wskaźnik ten pozostawał niższy niż 1 w każdym z województw, ale też w każdej z grup wielkich.

Tabela 8. Wskaźnik wolnych miejsc pracy według wielkich grup zawodów w 2015 r.

Wyszczególnienie	Stan na koniec kwartału				
	I	II	III	IV	przeciętna w roku
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	0,28	0,25	0,24	0,23	0,25
Specjaliści	0,55	0,55	0,58	0,55	0,56
Technicy i inny średni personel	0,70	0,66	0,55	0,57	0,62
Pracownicy biurowi	0,54	0,63	0,44	0,42	0,51
Pracownicy usług i sprzedawcy	0,62	0,61	0,70	0,49	0,61
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,51	0,43	0,45	0,34	0,43
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	0,91	0,78	0,88	0,77	0,84
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	0,77	0,91	0,82	0,77	0,82
Pracownicy wykonujący prace proste	0,59	0,60	0,64	0,48	0,58
Ogółem	0,63	0,64	0,63	0,55	0,61

Biorąc pod uwagę wielkie grupy zawodów zdecydowanie najwyższy wskaźnik wolnych miejsc pracy wystąpił w 2 grupach wielkich: robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (przeciętnie w roku 0,84) oraz operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (0,82), najniższy natomiast w grupie wielkiej przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy.

W układzie wojewódzkim najniższy wskaźnik wykorzystania wolnych miejsc pracy wystąpił w województwie podkarpackim (0,21), a najwyższy w województwie zachodniopomorskim (0,92).

Wykres 1. Wskaźnik wykorzystania wolnych miejsc pracy według województw w 2015 r.

W 2015 r. przeciętna liczba wolnych miejsc pracy wynosiła 71,6 tys., wobec 56,3 tys. w 2014 r. i 43,3 tys. w 2013 r. Najwięcej miejsc pracy było w grupie wielkiej robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (15,1 tys., tj. 21,1% ogółu wolnych miejsc pracy) oraz w grupie wielkiej specjaliści (13,7 tys., tj. 19,1% ogółu). Jednocześnie grupa wielka specjaliści była w 2015 r. grupą charakteryzującą się największą liczbą nowo utworzonych miejsc pracy – 4,4 tys., czyli ponad 1/4 ogółu nowoutworzonych miejsc pracy (17,2 tys.), tym samym udział procentowych nowoutworzonych miejsc pracy w wolnych miejscach pracy był w tej grupie jednym z najwyższych i wyniósł ponad 32% (przy średniej dla kraju 24%). Najwyższy udział nowoutworzonych miejsc pracy w wolnych miejscach pracy odnotowano w grupie wielkiej przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy (34%).

Tabela 9. Wolne oraz wolne nowoutworzone miejsca pracy według wielkich grup zawodów w 2015 r.

(przeciętna w roku)

Wyszczególnienie	Wolne miejsca pracy (w tys.)	Wolne nowo utworzone miejsca pracy	
		w tys.	udział (w %) w wolnych miejscach pracy*
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	2,4	0,8	34,15
Specjaliści	13,7	4,4	32,15
Technicy i inny średni personel	6,4	1,8	28,70
Pracownicy biurowi	8,0	2,1	25,63
Pracownicy usług i sprzedawcy	9,3	2,8	29,64
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,1	0,0	4,59
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	15,1	2,3	15,42
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	11,2	2,0	18,42
Pracownicy wykonujący prace proste	5,6	1,0	17,80
Ogółem	71,6	17,2	24,04

* Udział procentowy był liczony z dokładniejszych liczb (z 4 miejscami po przecinku), zatem może być nieco inny niż wynikający z liczb przedstawionych w tabeli.

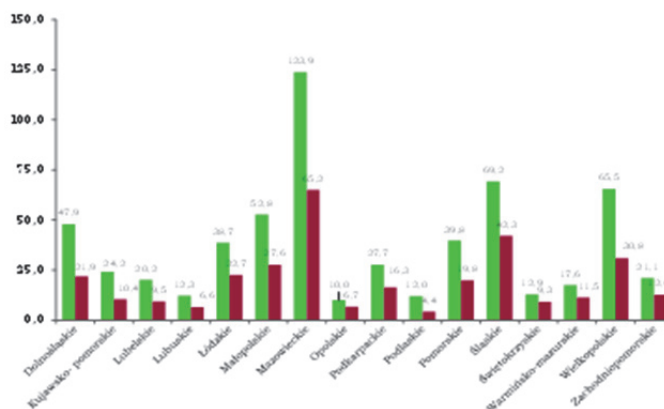
W całym 2015 r. utworzono 595,8 tys. miejsc pracy wobec 614,8 tys. w 2014 r. Biorąc pod uwagę przekrój wojewódzki zdecydowanie najwięcej w 2015 r. było wolnych, nowo utworzonych miejsc pracy w województwie mazowieckim (123,9 tys., czyli 20,8% ogółu nowo utworzonych miejsc pracy). Jednocześnie w województwie mazowieckim najwięcej zostało zlikwidowanych miejsc pracy (65,2 tys., czyli 20,5% ogółu zlikwidowanych miejsc pracy). W efekcie płynność miejsc pracy (czyli różnica pomiędzy nowo utworzonymi, a zlikwidowanymi miejscami pracy) wyniosła 58,7 tys., co uplasowało województwo mazowieckie zdecydowanie na pierwszym

miejscu pod względem wskaźnika płynności miejsc pracy. Niemniej jednak we wszystkich województwach liczb nowo utworzonych miejsc pracy przeważała nad zlikwidowanymi. W całym 2015 r. zlikwidowano 317,6 tys. wolnych miejsc pracy wobec 319,9 tys. w 2014 r. i 347,1 tys. w 2013 r.

Tabela 10. Nowoutworzone i zlikwidowane miejsca pracy (w tys.) według województw w 2015 r.

Województwo	Nowo utworzone miejsca pracy (1)	Zlikwidowane miejsca pracy (2)	Płynność miejsc pracy (1) - (2)
Dolnośląskie	47,9	21,9	26,0
Kujawsko-pomorskie	24,2	10,4	13,8
Lubelskie	20,2	9,5	10,7
Lubuskie	12,3	6,6	5,7
Łódzkie	38,7	22,7	16,0
Małopolskie	52,8	27,6	25,2
Mazowieckie	123,9	65,2	58,7
Opolskie	10,0	6,7	3,3
Podkarpackie	27,7	16,2	11,4
Podlaskie	12,0	4,4	7,6
Pomorskie	39,9	19,8	20,0
Śląskie	69,2	42,3	27,0
Świętokrzyskie	12,9	9,3	3,6
Warmińsko-mazurskie	17,6	11,5	6,1
Wielkopolskie	65,5	30,8	34,6
Zachodniopomorskie	21,1	12,6	8,5
Ogółem	595,9	317,6	278,3

Wykres 2. Nowoutworzone oraz zlikwidowane miejsca pracy (w tys.) według województw

2. Ranking elementarnych grup zawodów

W 2015 r. na poziomie kraju żadna grupa elementarna nie spełniła warunków, aby zostać zaliczoną do grupy maksymalnie deficytowej ani maksymalnie nadwyżkowej. Zostało wyodrębnionych 8 grup elementarnych deficytowych, 5 grup elementarnych zrównoważonych oraz 1 grupa elementarnych nadwyżkowa. Zarówno grupy elementarne deficytowe, jak i zrównoważone zostały uszeregowane wg rosnącego wskaźnika dostępności ofert pracy.

2.1. Ranking elementarnych grup zawodów deficytowych

Tabela 11. Ranking elementarnych grup zawodów deficytowych w 2015 r.

Kod grupy	Elementarna grupa zawodów	Średniomiesięczna liczba		Wskaźnik			Odsetek	
		bezrobotnych	dostępnych ofert pracy	dostępności ofert pracy	długotrwałego bezrobocia	płynności bezrobotnych	ofert subs. w CBOP*	miejsc aktywizacji zawod.
2513	Projektanci aplikacji sieciowych i multimedialnych	37,67	169,50	0,22	41,94	1,01	17,62	14,76
4222	Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)	424,08	1 778,67	0,24	39,53	1,07	4,16	1,86
2514	Programiści aplikacji	331,33	1 197,08	0,28	38,18	1,03	10,59	8,81
2511	Analitycy systemów komputerowych	137,33	457,75	0,30	31,75	1,06	5,19	3,60
2512	Specjaliści do spraw rozwoju systemów informatycznych	263,83	532,92	0,50	39,34	1,05	1,68	1,10
4411	Pomocnicy biblioteczni	32,00	47,42	0,67	40,00	1,06	86,42	77,61
9411	Pracownicy przygotowujący posiłki typu fast food	427,25	570,17	0,75	28,81	1,03	16,04	12,46
2412	Doradcy finansowi i inwestycyjni	788,67	979,75	0,80	41,32	1,04	7,30	5,14

* CBOP=PUP+OHP+EURES.

Najwięcej bezrobotnych (średniomiesięcznie) w 2015 r. odnotowano w grupie elementarnej doradcy finansowi i inwestycyjni – 789 bezrobotnych. Grupa ta charakteryzowała się jednocześnie najwyższym wskaźnikiem dostępności ofert pracy (0,80). Podkreślić należy, że im niższy wskaźnik tym większa dostępność ofert, czyli większa przewaga liczby ofert w stosunku do liczby bezrobotnych w danej grupie. W omawianej grupie elementarnej wystąpił także jeden z najwyższych wskaźnik długotrwałego bezrobocia (41,32). Z kolei najniższy wskaźnik dostępności ofert pracy (0,22) odnotowano w grupie elementarnej projektanci aplikacji sieciowych i multimediiów, co świadczy o najwyższej dostępności ofert pracy w tej grupie. Z drugiej strony grupa ta charakteryzowała się najwyższym wskaźnikiem długotrwałego bezrobocia (41,94) i najniższym wskaźnikiem płynności (1,01). Pomimo faktu, że w rankingu znalazła się również grupa pomocnicy biblioteczni, to zauważenia wymaga, że aż 86% w tej grupie stanowiły oferty subsydiowane. Z pozostałych grup udział ofert subsydiowanych zamykał się w przedziale od 4,2% w grupie pracownicy centrów obsługi telefonicznej do 17,6% w grupie projektanci aplikacji sieciowych i multimediiów.

2.2. Ranking elementarnych grup zawodów zrównoważonych

Tabela 12. Ranking elementarnych grup zawodów zrównoważonych w 2015 r.

Kod grupy	Elementarna grupa zawodów	Średniomiesięczna liczba		Wskaźnik			Odsetek	
		bezrobotnych	dostępnych ofert pracy	dostępności ofert pracy	długotrwałego bezrobocia	płynności bezrobotnych	ofert subs. w CBOP*	miejsc aktywizacji zawod.
9622	Pracownicy wykonujący dorywcze prace proste	412,25	423,58	0,97	46,52	1,06	15,28	13,70
2433	Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)	2 578,58	2 629,92	0,98	33,39	1,03	25,75	18,59
2521	Projektanci i administratorzy baz danych	272,42	272,08	1,00	40,31	1,10	21,61	18,04
3321	Agenci ubezpieczeniowi	742,50	724,83	1,02	50,00	1,09	26,54	20,42
3514	Technicy sieci internetowych	106,08	99,08	1,07	26,21	1,00	37,43	31,01

* CBOP=PUP+OHP+EURES.

Zdecydowanie najwięcej bezrobotnych (średniomiesięcznie) wśród grup uznanych za zrównoważone odnotowano w grupie elementarnej specjalności do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych) – 2 578,58 bezrobotnych. Grupa ta charakteryzowała się również największą w porównaniu do pozostałych grup elementarnych zrównoważonych średniomiesięczną liczbą dostępnych ofert pracy (2 629,92), co w efekcie przyczyniło się do wysokiej dostępności ofert pracy w tej grupie i jednego z najniższych wskaźnika długotrwałego bezrobocia. Najniższa dostępność ofert pracy wystąpiła w grupie elementarnej technicy sieci komputerowych (wskaźnik 1,07), ale grupa ta charakteryzowała się również najniższym wskaźnikiem długotrwałego bezrobocia (26,21).

Grupą elementarną nadwyżkową na poziomie kraju w 2015 r. była jedynie grupa klasyfikatorzy żywności i pokrewni, w której średniomiesięczna liczba bezrobotnych wyniosła 126,50, przy średniomiesięcznej liczbie dostępnych ofert pracy 5,42. W efekcie wskaźnik dostępności ofert pracy w tej grupie wyniósł 23,34, przy czym napływ do bezrobocia przewyższał odpływ, a wskaźnik długotrwałego bezrobocia wyniósł 57,6.

3. Analiza umiejętności/predyspozycji

Statystyka pozwalająca na dokonanie analizy w tym zakresie jest mocno ograniczona z uwagi na braki danych dotyczących uprawnień i umiejętności w systemach informatycznych urzędów pracy. Wprawdzie do systemów zaimplementowany został Centralny Katalog Umiejętności, ale wydaje się, że urzędy pracy nie uzupełniają danych nt. umiejętności w systemach informatycznych. Natomiast w odniesieniu do uprawnień wprawdzie w metodologii został przygotowany katalog uprawnień, ale na etapie wdrażania budził tak wiele wątpliwości, że ostatecznie zdecydowano o jego niewykorzystaniu.

W każdej z wielkich grup zawodów wyodrębniono po pięć umiejętności najczęściej posiadanych przez bezrobotnych oraz po pięć umiejętności najczęściej wymaganych w ofertach pracy. Niemniej jednak umiejętności te wskazano dla zaledwie kilku procent bezrobotnych w każdej z grup i znikomej liczby ofert, więc trudno na tej podstawie formułować wnioski. W grupie wielkiej przedstawiciele władz publicznych, wyżsi kierownicy i urzędnicy najczęstszymi umiejętnościami posiadanymi przez bezrobotnych (czyli takimi, które posiadał najwyższy odsetek bezrobotnych w danej grupie zawodów) była współpraca w zespole (0,7%). Umiejętność współpracy w zespole była również najczęściej spotykaną umiejętnością w grupie wielkiej

technicy i inny średni personel (0,8%), w grupie wielkiej pracownicy biurowi (0,9%), w grupie wielkiej pracownicy usług i sprzedawcy (0,8%) oraz w grupie wielkiej siły zbrojne (1,2%), ale pojawiła się też w pozostałych grupach, tyle, że nie na pierwszej pozycji.

W grupie wielkiej rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy najczęściej posiadana umiejętnością była sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna (0,7%), podobnie, jak w grupie wielkiej robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (0,9%), w grupie wielkiej operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (0,9%) oraz w grupie wielkiej pracownicy przy pracach prostych (1,1%). Natomiast w grupie wielkiej specjaliści najczęściej posiadana umiejętnością była obsługa komputera i wykorzystanie internetu (0,7%).

Przechodząc do umiejętności, które są najczęściej wymagane przez pracodawców w ofertach pracy w zawodach kwalifikowanych do grup wielkich, w grupie wielkiej przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy największy odsetek stanowiły umiejętności związane z zarządzaniem ludźmi/przywódstwem (0,2% ofert w tej grupie) oraz komunikacja ustna. Komunikacja ustna/komunikatywność była również najbardziej pożądana w takich grupach wielkich, jak: specjaliści (0,2%), technicy i inny średni personel (0,3%), pracownicy biurowi (0,3%) i pracownicy usług i sprzedawcy (0,4%). Z kolei w grupach wielkich robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy; operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń; pracownicy przy pracach prostych najbardziej pożądaną umiejętnością była sprawność psychofizyczna i psychomotoryczna (odpowiednio 0,4%; 0,6% i 0,3%). Oznacza to, że w wymienionych grupach umiejętności najczęściej wymieniane w ofertach pracy również najczęściej posiadali bezrobotni w tych grupach.

Bezrobotni bez zawodu w końcu 2015 r. w liczbie 220,3 tys. osób stanowili 14,08% ogółu bezrobotnych.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, udział bezrobotnych bez zawodu w ogólnej liczbie bezrobotnych w danym poziomie wykształcenia oscylował w przedziale od 1,9% wśród bezrobotnych z wykształceniem wyższym do 31,76% z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. Sytuacja ta jest potwierdzeniem, że zawodu najczęściej nie posiadają osoby z wykształceniem ogólnym lub gimnazjalnym i poniżej, choć w przypadku również pozostałych poziomów kształcenia pewna część bezrobotnych, z uwagi na brak zdanych egzaminów zawodowych kończy dany poziom edukacji formalnie nie posiadając zawodu.

Tabela 13. Bezrobotni bez zawodu w 2015 r.

Wyszczególnienie	Bezrobotni ogółem	W tym bez zawodu	Odsetek bezrobotnych bez zawodu (%)*
Ogółem	1 564 059	220 280	14,08
wg poziomu wykształcenia:			
gimnazjalne i poniżej	432 234	121 598	28,13
zasadnicze zawodowe	424 931	11 900	2,80
średnie ogólnokształcące	164 682	52 309	31,76
policealne i średnie zawodowe	340 868	30 651	8,99
wyższe	201 344	3 822	1,90
wg typu ukończonej szkoły:			
zasadnicza szkoła zawodowa	159 500	9 092	5,70
szkoła przysposabiająca do pracy	1 122	177	15,78
technikum	88 811	20 705	23,31
liceum ogólnokształcące	96 327	34 363	35,67
liceum profilowane	5 503	2 150	39,07
technikum uzupełniające	5 040	643	12,76
liceum uzupełniające	5 404	977	18,08
szkoła policealna	32 942	2 945	8,94
wyższa	139 968	2 850	2,04
brak danych źródłowych	1 029 442	146 378	14,22

* Odsetek bezrobotnych wyliczany jest jako stosunek bezrobotnych bez zawodu wg stanu w końcu okresu sprawozdawczego do ogółu bezrobotnych w ramach danej analizowanej kategorii.

Biorąc pod uwagę typ ukończonej szkoły, ponad 1/3 ogółu bezrobotnych stanowiły osoby bez zawodu wśród bezrobotnych kończących licea profilowane (39,1%) oraz licea ogólnokształcące (35,7%). Najmniej bezrobotnych bez zawodu wystąpiło wśród bezrobotnych kończących szkoły wyższe (2,0%) oraz zasadnicze zawodowe (5,7%).

4. Analiza rynku edukacyjnego

Wyniki analizy rynku edukacyjnego stanowią uzupełnienie informacji o deficycie bądź nadwyżce danego zawodu w kontekście tego czy kształcenie w nim odbywa się oraz jaka część absolwentów trafia do urzędów pracy.

4.1. Analiza uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych oraz studentów ostatniego roku studiów wyższych

Zestawienie liczby uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych z elementarnymi grupami zawodów deficytowych, nadwyżkowych i zrównoważonych, uzyskanymi z wcześniejszej analizy, powinno umożliwić odpowiedź na pytanie, czy deficyt bądź nadwyżka występująca na rynku w najbliższym czasie zwiększy się, czy też ulegnie redukcji. Przykładowo, jeśli grupa techników informatyków została określona jako deficytowa (np. brakuje ok. 200 osób), a z analizy rynku edukacyjnego wynika, że kształceni są technicy informatycy, którzy za kilka miesięcy wejdą na rynek pracy (ok. 250 osób), to doszkalanie bezrobotnych w tych zawodach wydaje się niezasadne, gdyż deficyt w najbliższym czasie powinien zostać zrównoważony.

W przypadku grup zawodów nadwyżkowych, relatywnie duża liczba uczniów ostatnich klas, którzy wejdą na rynek pracy, przy niezmiennych warunkach po popytowej stronie rynku pracy, może przyczynić się do wzrostu bezrobocia w omawianym zawodzie. Wyklucza to również zasadność przeprowadzania szkoleń w obrębie uprawnień niezbędnych do wykonywania danego zawodu. Analiza ta umożliwi także określenie, czy deficyt występujący w danym zawodzie zostanie uzupełniony przez przyszłych absolwentów szkół ponadgimnazjalnych oraz czy uzasadnione jest przeprowadzanie szkoleń dla bezrobotnych w zakresie uprawnień warunkujących zatrudnienie w zadanym zawodzie.

Źródło informacji nt. liczby uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych wg zawodów i specjalności stanowią dane pochodzące z Systemu Informacji Oświatowej MEN. Jednak w zawodach uznanych za deficytowe bądź nadwyżkowe czy zrównoważone w 2015 r. nie było żadnego zawodu szkolnego na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej, pojawiło się natomiast 7 zawodów zaliczonych do grupy specjalistów (5 deficytowych i 2 nadwyżkowe).

Raport roczny został zatem dodatkowo wzbogacony o analizę studentów na ostatnim roku studiów wyższych, co pozwoliło na uzyskanie pełnej informacji o rynku edukacyjnym, w tym o potencjalnym zasobie siły roboczej wchodzącej na rynek pracy.

Źródło informacji w tym zakresie stanowią dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące liczby studentów na ostatnim roku studiów wyższych według uczelni wyższych oraz kierunku kształcenia. Stopień agregacji ww. danych (według kierunku kształcenia, a nie według zawodów i specjalności) uniemożliwia w sposób jednoznaczny porównanie z wynikami uzyskanymi z poprzednich etapów analizy, zwłaszcza z wyróżnionymi elementarnymi grupami zawodów deficytowych

i nadwyżkowych. Trudności te wynikają z faktu, iż nie zawsze istnieje możliwość precyzyjnego przyporządkowania kierunku studiów do elementarnej grupy zawodów.

Z uwagi na fakt, że każda uczelnia może określać i nazywać własne kierunki kształcenia, na podstawie tabeli 31 zamieszczonej w załączniku tabelarycznym zostały opracowane 2 tabele rankingowe. Tabela 14 przedstawia ranking 10 kierunków o największej liczbie studentów na ostatnim roku, a tabela 15 przedstawia ranking kierunków generujących największą liczbę bezrobotnych.

Tabela 14. Ranking kierunków studiów o największej liczbie studentów na ostatnim roku

Kierunek kształcenia	Liczba studentów na ostatnim roku studiów wyższych w roku akademickim 2014/2015
Zarządzanie	17 070
Finanse i rachunkowość	11 280
Pedagogika	11 237
Administracja	9 867
Prawo	9 797
Informatyka	9 089
Ekonomia	8 960
Budownictwo	7 613
Bezpieczeństwo wewnętrzne	7 304
Logistyka	6 588
Razem	98 805

Tabela 15. Ranking kierunków studiów o największej liczbie bezrobotnych

Kierunek kształcenia	Liczba bezrobotnych z wykształceniem wyższym – stan na 31 grudnia 2015 r.
Pedagogika	14 586
Administracja	9 463
Ekonomia	9 054
Zarządzanie	6 230
Prawo	3 991
Zarządzanie i marketing	3 795
Turystyka i rekreacja	3 582
Politologia	2 477
Budownictwo	2 225
Finanse i rachunkowość	2 196
Razem	57 599

Na ww. kierunkach studiowało łącznie 98 805 studentów czyli 37,0% ogółu studentów ostatniego roku studiów. Na 6 miejscu pod względem liczby studentów ostatniego roku znalazła się informatyka, co pozwala przypuszczać, że zidentyfikowane deficyty projektantów aplikacji sieciowych, programistów aplikacji, analityków systemów komputerowych czy specjalistów ds. rozwoju systemów informatycznych powinny zostać zaspokojone. Również deficyt doradców finansowych i inwestycyjnych powinien zostać zniwelowany przez drugą co do wielkości grupę studentów ostatniego roku finanse i rachunkowość.

Z zestawienia tabeli 14 i 15 widać, że 7 z 10 kierunków o najwyższej liczbie studentów ostatniego roku generuje największą liczbę bezrobotnych z wykształceniem wyższym. Są to kierunki: pedagogika, administracja, ekonomia, zarządzanie, prawo, budownictwo oraz finanse i rachunkowość. Jakkolwiek zauważyć należy, że pracodawcy często poszukują specjalistów z doświadczeniem w branży, a tym często nie dysponują studenci.

Pozostałe 3 kierunki kształcenia, czyli takie, po których nie zarejestrowano tak wysokiego bezrobocia z wykształceniem wyższym to: informatyka, bezpieczeństwo wewnętrzne i logistyka. Zatem kierunki te uznać można za perspektywiczne, co do pozostałych prawdopodobieństwo trafienia do bezrobocia wydaje się być wysokie, ale możliwość uzyskania zatrudnienia często wynika z osobistych predyspozycji i umiejętności poszukującego pracy, więc nie można powiedzieć, że osoby je kończące z góry są skazane na niepowodzenie.

Łącznie z ww. 10 kierunków studiów pochodziło 57 599 bezrobotnych z wykształceniem wyższym, czyli niemal 29% ogólnej liczby bezrobotnych z wykształceniem wyższym.

4.2. Analiza absolwentów szkół ponadgimnazjalnych oraz wyższych

Sytuacja absolwentów szkół ponadgimnazjalnych oraz szkół wyższych na rynku pracy stanowi kolejną część analizy rynku edukacyjnego. Jej celem jest wskazanie, w jakim stopniu kompetencje i wiedza uzyskane w trakcie nauki zabezpieczają absolwentów przed koniecznością długotrwałego pozostawania w rejestrach urzędów pracy jako osoby bezrobotne. A zatem pozwala ona na konstruowanie wniosków dla systemu kształcenia ponadgimnazjalnego oraz wyższego.

Analiza została wykonana w oparciu o następujące źródła danych:

- system informatyczny urzędów pracy Syriusz;

- system Informacji oświatowej (SIO) MEN;
- badanie GUS o szkołach wyższych (na formularzu S-10).

Miernikiem służącym do identyfikacji elementarnych grup zawodów/kierunków nauki i szkół, w których absolwenci mają trudności ze znalezieniem pracy jest **wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów**:

$$WBA_t^k = \frac{BA_t^k}{A_{t-1}^k} * 100,$$

gdzie:

BA_t^k – liczba bezrobotnych absolwentów według elementarnych grup zawodów/kierunku nauki bądź typu szkoły (zasadnicza zawodowa, średnia ogólnokształcąca, średnia zawodowa i policealna, wyższa) bądź nazwy szkoły/uczelni – stan na koniec grudnia roku poprzedniego/maja roku sprawozdawczego (czyli 31.12.2014, 31.05.2015),

A_{t-1}^k – liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych/wyższych według elementarnych grup zawodów/kierunku nauki bądź typu szkoły (zasadnicza zawodowa, średnia ogólnokształcąca, średnia zawodowa i policealna, wyższa) bądź nazwy szkoły/uczelni – stan za poprzedni i sprawozdawczy rok szkolny/akademicki (czyli rok szkolny 2013/2014 i 2014/2015).

Powyższy wskaźnik informuje, jaki odsetek absolwentów w elementarnej grupie zawodów/kierunku nauki/szkoły stanowią bezrobotni absolwenci w elementarnej grupie zawodów/kierunku nauki/szkoły (w %). Miernik powinien przyjmować wartości od 0% (oznacza brak bezrobotnych wśród absolwentów według wybranej specyfikacji) do 100% (sytuacja, w której każdy absolwent w elementarnej grupie zawodów/kierunku nauki/szkoły jest zarejestrowany jako bezrobotny). Im niższe wartości przyjmuje wskaźnik, tym daną grupę elementarną zawodów/kierunek nauki/szkołę można uznać za bardziej dostosowaną do potrzeb lokalnego rynku pracy, gdyż jej absolwenci znajdują zatrudnienie w ciągu 6 lub 11 miesięcy od ukończenia szkoły.

Kolejnym elementem analizy sytuacji absolwentów szkół ponadgimnazjalnych/wyższych na rynku pracy jest obliczenie **wskaźnika frakcji bezrobotnych absolwentów wśród bezrobotnych**. Kalkulacja tego wskaźnika ma na celu wskazanie jak wysoki jest odsetek bezrobotnych absolwentów wśród bezrobotnych w danej elementarnej grupie zawodów (w przypadku absolwentów szkół ponadgimnazjalnych) bądź w danym kierunku kształcenia (w przypadku absolwentów szkół wyższych).

$$WAB_t^k = \frac{BA_t^k}{B_t^k} * 100 ,$$

gdzie:

BA_t^k – liczba bezrobotnych absolwentów w elementarnej grupie zawodów k (kierunku kształcenia) – stan na koniec grudnia roku poprzedzającego i maja danego roku (czyli 31.12.2014, 31.05.2015),

B_t^k – liczba bezrobotnych ogółem w grupie zawodów k (kierunku kształcenia) – stan na koniec grudnia roku poprzedzającego i maja danego roku (czyli 31.12.2014, 31.05.2015).

Wskaźnik informuje, jaki odsetek bezrobotnych w elementarnej grupie zawodów (lub kierunku kształcenia) stanowią bezrobotni absolwenci (w %). Miernik powinien przyjmować wartości od 0% (brak absolwentów wśród bezrobotnych w elementarnej grupie zawodów/kierunku kształcenia k) do 100% (sytuacja, w której każdy bezrobotny w opisywanej elementarnej grupie zawodów/kierunku kształcenia to bezrobotny absolwent). Wskaźnik może wskazywać na łatwość i szybkość znalezienia pracy wśród absolwentów w elementarnej grupie zawodów/kierunku kształcenia, tj. określać w jakim stopniu absolwenci zasilają grono bezrobotnych.

Najwięcej bezrobotnych absolwentów generują szkoły, które kończy największa liczba absolwentów, czyli szkoły wyższe, technika i licea ogólnokształcące. Jednak wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów informujący o tym, po jakich typach szkół absolwenci mają największe trudności ze znalezieniem pracy był najwyższy wśród absolwentów zasadniczych szkół zawodowych i liceów uzupełniających. Należy również podkreślić, że we wszystkich typach szkół odnotowano spadek wskaźnika frakcji pomiędzy grudniem 2014 r., a majem 2015 r. Największy spadek wskaźnika frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów wystąpił wśród absolwentów liceów profilowanych (spadek o 12,7 punktu procentowego, z poziomu 17,4% do poziomu 4,7%) oraz techników, spadek o 9,6 punktu procentowego (z poziomu 15,9% do poziomu 6,3%). Najmniejszy wpływ wpływ czasu miał na odsetek bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów liceów ogólnokształcących, co pozwala wysnuć wniosek, że w urzędach pracy zarejestrowali się tylko ci bezrobotni absolwenci liceów, którzy nie zdecydowali się na kontynuację nauki i faktycznie szukają pracy, ale brak zawodu skutecznie to utrudnia.

Tabela 16. Liczba absolwentów oraz bezrobotnych absolwentów według typu szkoły w 2015 r.

Typ szkoły	Liczba absolwentów w roku szkolnym 2013/2014		Liczba bezrobotnych absolwentów		Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów (%)	
	ogółem	posiadający tytuł zawodowy*	stan na koniec grudnia 2014 r.	stan na koniec maja 2015 r.	stan na koniec grudnia 2014 r.	stan na koniec maja 2015 r.
Zasadnicza szkoła zawodowa	43 315	14984	9 888	7 084	22,83	16,35
Szkoła przysposabiająca do pracy	2 264	0	178	102	7,86	4,51
Technikum	120 595	60 503	19 127	7 557	15,86	6,27
Liceum ogólnokształcące	224 465	68	13 772	9 341	6,14	4,16
Liceum profilowane	5 386	55	936	254	17,38	4,72
Liceum uzupełniające	3 346	9	740	442	22,12	13,21
Szkoła policealna	77 661	37 259	5 938	5 372	7,65	6,92
Szkoła wyższa	440 740	nie dotyczy	25 168	20 983	5,71	4,76

* Liczba absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

Kształtowanie się wskaźnika frakcji biorąc pod uwagę liczbę absolwentów w roku szkolnym 2014/2015 prezentuje tabela 17.

Wprawdzie zdecydowanie na pierwszym miejscu znaleźli się absolwenci liceów profilowanych, z których prawie wszyscy (wg stanu w końcu 2015 r.) stali się bezrobotnymi, a wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów osiągnął poziom 97,9%, jednak liczba absolwentów tych szkół była znikoma, a udział w ogólnej liczbie absolwentów marginalny. Podobnie jak w maju 2015 r. na kolejnych miejscach znaleźli się absolwenci liceów uzupełniających (wskaźnik frakcji 35,5%) oraz absolwenci zasadniczych szkół zawodowych (22,8%). Najniższy wskaźnik dotyczył absolwentów szkół wyższych i wyniósł w końcu 2015 r. 5,4% (obok szkół przysposabiających do pracy, których udział w strukturze absolwentów szkół jest niewielki).

Tabela 17. Liczba absolwentów oraz bezrobotnych absolwentów według typu szkoły w 2015 r.

Typ szkoły	Liczba absolwentów w roku szkolnym 2014/2015		Liczba bezrobotnych absolwentów	Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów (%)
	ogółem	posiadający tytuł zawodowy*	stan na koniec grudnia 2015 r.	
Zasadnicza szkoła zawodowa	56 563	25 848	12 879	22,77
Szkoła przysposabiająca do pracy	2 394	0	112	4,68
Technikum	118 800	74 857	18 412	15,50
Liceum ogólnokształcące	222 979	128	13 755	6,17
Liceum profilowane	285	12	279	97,89
Liceum uzupełniające	1 673	17	594	35,51
Szkoła policealna	75 782	51 425	5 658	7,47
Szkoła wyższa	394 122	nie dotyczy	21 255	5,39

* Liczba absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

Ranking 15 elementarnych grup zawodów według najwyższego wskaźnika frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów w 2015 r. – wg stanu w końcu maja przedstawia tabela 18, natomiast tabela 19 zawiera Ranking 15 elementarnych grup zawodów według najwyższego wskaźnika frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów w 2015 r. – wg stanu w końcu grudnia. Zauważyć należy, że w przypadku szkół zestawienie liczby bezrobotnych absolwentów z liczbą absolwentów szkół wg typu szkoły pozwoliło na uzyskanie wiarygodnej informacji w zakresie tego, ukończenie jakich typów szkół zwiększa lub zmniejsza prawdopodobieństwo trafienia absolwentów do rejestru bezrobotnych. Niestety odnośnie analizy na poziomie elementarnych grup zawodów sytuacja komplikowała się. W przypadku kilku grup elementarnych wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów przybrał wartości powyżej 100%, co wynikało z tego, że:

- w danych z SIO MEN, przy podawaniu danych o absolwentach wg zawodu, podana liczba absolwentów dotyczy tylko tych, którzy zdali egzamin zawodowy, osoby, które nie zdały egzaminu nie są wykazywane jako absolwenci wyuczeni w danym zawodzie.

Tabela 18. Ranking 15 elementarnych grup zawodów według najwyższego wskaźnika frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów (50 i więcej szkół ponadgimnazjalnych w 2015 r.

Kod grupy	Nazwa elementarnej grupy zawodów	Liczba absolwentów w roku szkolnym 2013/2014		Liczba bezrobotnych absolwentów**		Liczba bezrobotnych ogółem		Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów (%)		Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród bezrobotnych (%)	
		ogółem	posiadający tytuł zawodowy*	koniec grudnia 2014 r.	koniec maja 2015 r.	koniec grudnia 2014 r.	koniec maja 2015 r.	koniec grudnia 2014 r.	koniec maja 2015 r.	koniec grudnia 2014 r.	koniec maja 2015 r.
7531	Krawcy, kuśnierze, kapelusznicy i pokrewni	174	38	129	131	9 995	9 953	74,14	75,29	1,29	1,32
3220	Dietetycy i żywieniowcy	201	61	826	81	5 357	4 831	410,95	40,30	15,42	1,68
4110	Pracownicy obsługi biurowej	78	37	22	21	1 138	1 124	28,21	26,92	1,93	1,87
6130	Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej	241	146	46	59	1 789	1 839	19,09	24,48	2,57	3,21
6113	Ogrodnicy	139	21	39	30	1 520	1 523	28,06	21,58	2,57	1,97
5223	Sprzedawcy sklepowi (ekspedienty)	3 905	1 948	990	663	28 995	27 975	25,35	16,98	3,41	2,37
7129	Robotnicy budowlani robót wykończeniowych i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani	3 391	2 158	578	492	2 201	1 999	17,05	14,51	26,26	24,61
7512	Piekarze, cukiernicy i pokrewni	3 653	1 017	499	477	9 914	9 321	13,66	13,06	5,03	5,12
7233	Mechanicy maszyn i urządzeń rolniczych i przemysłowych	711	300	119	88	5 484	5 417	16,74	12,38	2,17	1,62
7126	Hydraulicy i monterzy rurociągów	1 515	503	208	177	3 305	3 309	13,73	11,68	6,29	5,35

Kod grupy	Nazwa elementarnej grupy zawodów	Liczba absolwentów w roku szkolnym 2013/2014		Liczba bezrobotnych absolwentów**		Liczba bezrobotnych ogółem		Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów (%)		Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród bezrobotnych (%)	
		ogółem	posiadający tytuł zawodowy*	koniec grudnia 2014 r.	koniec maja 2015 r.	koniec grudnia 2014 r.	koniec maja 2015 r.	koniec grudnia 2014 r.	koniec maja 2015 r.	koniec grudnia 2014 r.	koniec maja 2015 r.
7412	Elektromechanicy i elektrycy	2 712	1 238	389	301	6 704	6 604	14,34	11,10	5,80	4,56
7112	Murarze i pokrewni	1 955	523	255	215	5 628	5 212	13,04	11,00	4,53	4,13
5120	Kucharze	4 293	2 035	732	453	18 047	16 954	17,05	10,55	4,06	2,67
5141	Fryzjerzy	10 167	3 518	1 618	1 066	9 540	9 168	15,91	10,48	16,96	11,63
7231	Mechanicy pojazdów samochodowych	10 385	3 384	1 407	1 076	16 272	15 447	13,55	10,36	8,65	6,97

* Liczba absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

** wg zawodu wyuczonego.

- na rynku pracy pojawiają się absolwenci, którzy egzamin zdawali w izbie rzemieślniczej, a szkoła nie podała tej informacji, bo jej nie posiadała (absolwent nie ma obowiązku informowania szkoły o zdaniu egzaminu w izbie);
- niejednokrotnie szkoły nie przesyłają poprawnych danych do MEN;
- należałoby przeanalizować system rejestracji danych o bezrobotnych absolwentach. Zauważenia wymaga, że najczęściej dotyczy to grup o znikomej liczbie absolwentów.

W większości grup elementarnych wymienionych w rankingu odsetek absolwentów wśród bezrobotnych absolwentów w danej grupie zmniejszył się w maju 2015 r. w stosunku do grudnia 2014 r. Niemniej jednak najwyższy wskaźnik frakcji w końcu maja 2015 r. odnotowano w grupie elementarnej krawcy, kuśnierze, kapelusznicy i pokrewni (75,3), który w porównaniu do grudnia 2014 r. nieznacznie wzrósł (z poziomu 74,1).

Wciąż wysoki wskaźnik frakcji pozostawał dla grupy dietetycy i żywieniowcy (40,3), pracownicy obsługi biurowej (26,9), rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej (24,5) i ogrodnicy (21,6). Spośród ww. grup jedynie w grupie rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej wskaźnik frakcji w porównaniu do grudnia 2014 r. wzrósł.

10 spośród 15 grup elementarnych o najwyższym wskaźniku frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów w końcu maja 2015 r. znalazło się również w rankingu 15 grup elementarnych o najwyższym wskaźniku frakcji w końcu grudnia 2015 r. (patrz tabela 19). Niestety w większości z nich wystąpił wzrost omawianego wskaźnika w porównaniu do maja 2015 r.

Dane dotyczące wskaźników frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów choć zdecydowaliśmy się je opublikować, będą podstawą do przeanalizowania i rozważona zostanie modyfikacja sposobu ich wyliczania.

Tabela 19. Ranking 15 elementarnych grup zawodów według najwyższego wskaźnika frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów (50 i więcej) szkół ponadgimnazjalnych w 2015 r.

Kod grupy	Nazwa elementarnej grupy zawodów	Liczba absolwentów w roku szkolnym 2014/2015		Liczba bezrobotnych absolwentów**	Liczba bezrobotnych ogółem	Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów (%)	Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród bezrobotnych (%)
		ogółem	posiadający tytuł zawodowy*				
3220	Dietetycy i żywniowcy	66	66	641	4 886	971,21	13,12
7213	Błacharze	214	215	98	1 498	45,79	6,54
7126	Hydraulicy i monterzy rurociągów	445	446	189	3 077	42,47	6,14
6130	Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej	130	129	52	1 827	40,00	2,85
7132	Lakiernicy	176	180	70	854	39,77	8,20
7511	Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni	73	73	27	1 283	36,99	2,10
5141	Fryzjerzy	4 496	4 484	1 648	9 834	36,65	16,76
6113	Ogrodnicy	117	117	42	1 439	35,90	2,92
7231	Mechanicy pojazdów samochodowych	3 601	3 603	1 259	14 655	34,96	8,59
7512	Piekarze, cukiernicy i pokrewni	1 496	1 472	507	9 116	33,89	5,56
7412	Elektromechanicy i elektromonterzy	740	749	247	6 018	33,38	4,10
	Stolarze meblowi i pokrewni	696	696	228	5 706	32,76	4,00
7112	Murarze i pokrewni	809	807	265	5 000	32,76	5,30
5223	Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci)	6 703	6 692	2 124	27 459	31,69	7,74
7129	Robotnicy budowlani robót wykończeniowych i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani	1 849	1 847	505	2 114	27,31	23,89

* Liczba absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

** Wg zawodu wyuczzonego.

Z kolei tabele 20 i 21 przedstawiają ranking 15 kierunków kształcenia wg najwyższego wskaźnika frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów szkół wyższych (odpowiednio wg stanu w końcu maja i końcu grudnia 2015 r.).

Tabela 20. Ranking 15 kierunków kształcenia według najwyższego wskaźnika frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów (50 i więcej) szkół wyższych w 2015 r.

Kierunek kształcenia	Liczba absolwentów uczelni wyższych w roku akademickim 2013/2014	Liczba bezrobotnych absolwentów*		Liczba bezrobotnych ogółem		Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów (%)		Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród bezrobotnych (%)	
		koniec grudnia 2014 r.	koniec maja 2015 r.	koniec grudnia 2014 r.	koniec maja 2015 r.	koniec grudnia 2014 r.	koniec maja 2015 r.	koniec grudnia 2014 r.	koniec maja 2015 r.
Bezpieczeństwo i higiena pracy	206	49	94	95	185	23,79	45,63	51,58	50,81
Weterynaria	606	52	188	152	320	8,58	31,02	34,21	58,75
Żywność człowieka i ocena żywności	103	18	29	49	79	17,48	28,16	36,73	36,71
Logopedia	114	13	26	33	57	11,40	22,81	39,39	45,61
Konserwacja i restauracja dzieł sztuki	58	10	12	52	63	17,24	20,69	19,23	19,05
Rzeźba	76	9	10	48	59	11,84	13,16	18,75	16,95
Rybackość	68	9	8	48	61	13,24	11,76	18,75	13,11
Architektura krajobrazu	1 334	105	125	366	385	7,87	9,37	28,69	32,47
Malarstwo	330	38	30	188	223	11,52	9,09	20,21	13,45
Administracja i zarządzanie (UMK w Toruniu, UMCS w Lublinie)	79	8	7	18	17	10,13	8,86	44,44	41,18
Matematyka i ekonomia	70	8	6	13	9	11,43	8,57	61,54	66,67
Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, UMCS w Lublinie)	94	8	8	19	20	8,51	8,51	42,11	40,00
Prawo	8 234	1 058	687	3 432	3 315	12,85	8,34	30,83	20,72
Sztuka mediów	109	4	9	8	15	3,67	8,26	50,00	60,00
Grafika	1 262	84	104	390	465	6,66	8,24	21,54	22,37

* Wg zawodu wyuczzonego.

Tabela 21. Ranking 15 kierunków kształcenia według najwyższego wskaźnika frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów (50 i więcej) szkół wyższych w 2015 r.

Kierunek kształcenia	Liczba absolwentów uczelni wyższych w roku akademickim 2014/2015	Liczba bezrobotnych absolwentów*	Liczba bezrobotnych ogółem	Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów (%)	Wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród bezrobotnych (%)
				koniec grudnia 2015 r.	
Logopedia	100	32	91	32,00	35,16
Inżynieria produkcji (Politechnika Łódzka, Politechnika Lubelska)	51	13	30	25,49	43,33
Bezpieczeństwo i higiena pracy	503	109	235	21,67	46,38
Żywnienie człowieka i ocena żywności	104	18	88	17,31	20,45
Prawo zatrudnienia – kadry i płace (Uniwersytet Łódzki)	58	10	12	17,24	83,33
Edukacja artystyczna w zakresie sztuki plastycznej	304	51	234	16,78	21,79
Konserwacja i restauracja dzieł sztuki	67	11	61	16,42	18,03
Mediteranistyka (Katolicki Uniwersytet Lubelski)	50	7	13	14,00	53,85
Architektura i urbanistyka	1 813	241	964	13,29	25,00
Obronność (Akademia Obrony Narodowej)	54	7	12	12,96	58,33
Prawo	8 194	1 022	3 917	12,47	26,09
Analityka medyczna	400	45	118	11,25	38,14
Sztuka mediów	107	12	25	11,21	48,00
Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, UMCS w Lublinie)	147	16	39	10,88	41,03
Weterynaria	654	71	194	10,86	36,60

* Wg zawodu wyuczzonego.

Analizując powyższe tabele należy zauważyć, że 7 spośród 15 kierunków kształcenia o najwyższym wskaźniku frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów w końcu grudnia 2015 r. znalazło się również w rankingu 15 kierunków kształcenia o najwyższym wskaźniku frakcji w końcu maja 2015 r. W 4 spośród 7 kierunków kształcenia w porównywanym okresie odnotowano spadek wskaźnika frakcji i były to kierunki: bezpieczeństwo i higiena pracy; żywienie człowieka i ocena żywności; konserwacja i restauracja dzieł sztuki oraz weterynaria. W pozostałych 3 kierunkach kształcenia nastąpił wzrost wskaźnika frakcji czyli na kierunkach: logopedia; sztuka mediów oraz archiwistyka i zarządzanie dokumentacją.

Z liczby absolwentów szkół ponadgimnazjalnych tylko część przystępuje do egzaminów maturalnych oraz je zdaje i tym samym ma otwartą drogę do dalszego kontynuowania nauki na studiach. Dla absolwentów liceów ogólnokształcących to często jedyna szansa do zdobycia zawodu.

Według danych MEN dotyczących absolwentów rocznika 2014/2015 liczba uczniów, którzy przystąpili do egzaminu wyniosła 256,3 tys. osób, natomiast egzamin zdało 217,4 tys., czyli prawie 85% przystępujących.

W przypadku szkół, których uczniowie podchodzą do egzaminu maturalnego, podjęta została próba wyliczenia frakcji absolwentów, którzy nie będą kontynuować kształcenia i zdecydują się zasilić podażową stronę rynku pracy.

Do wyliczeń posłużyły dane dotyczące liczby uczniów, którzy w danym roku zdali egzamin maturalny w zestawieniu z liczbą studentów pierwszego roku studiów stacjonarnych. Pominięto studentów studiów zaocznych ze względu na fakt, że osoby te mogą godzić naukę z pracą.

Odsetek absolwentów stanowiących potencjalny zasób siły roboczej można wyrazić według następującego wzoru:

$$OA = \left(1 - \frac{S}{M}\right) * 100$$

gdzie:

OA – odsetek absolwentów stanowiących potencjalny zasób siły roboczej,

S – liczba studentów pierwszego roku studiów stacjonarnych w roku 2015 (wg stanu na 30 listopada), tj. 249,7 tys. osób;

M – liczba uczniów, którzy zdali egzamin maturalny w roku 2015 (wg stanu na 30 września), tj. 217,4 tys. osób.

Odsetek przybiera wartości ujemne, a więc **wszyscy**, którzy zdali egzamin maturalny najprawdopodobniej będą kontynuować nauki na studiach wyższych, a zatem nie wejdą na rynek pracy. Przewaga studentów pierwszego roku nad liczbą osób, które zdały maturę świadczy o tym, że pewna część studentów zdała egzamin maturalny w okresach wcześniejszych niż rok rozpoczęcia studiów. Z drugiej strony faktem jest, że zdecydowana większość spośród absolwentów, którzy zdali maturę, postanawia kontynuować naukę na studiach wyższych i jeśli tylko jest to możliwe wybiera studia stacjonarne.

5. Prognoza krajowego rynku pracy

W odróżnieniu od prognoz na szczeblu powiatowym, które dotyczą przewidywań na najbliższy rok, część prognostyczna monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych prowadzona na szczeblu wojewódzkim i krajowym opiera się przede wszystkim na prognozie liczby pracujących oraz jej struktury zawodowej w perspektywie 5-letniej.

Informacje odnośnie przewidywanej struktury zatrudnienia według wielkich i średnich grup zawodów mogą być przydatne w głównej mierze do efektywnego planowania działań związanych z dopasowaniem systemu szkolnictwa zawodowego i szkolnictwa wyższego do potrzeb rynku pracy poprzez prezentowanie prognozowanej liczby pracujących w poszczególnych grupach zawodów. Ponadto, identyfikacja grup zawodów, na które w ciągu najbliższych kilku lat szacowany jest największy wzrost/spadek zapotrzebowania może być przydatna w procesie modyfikacji treści kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych i uczelniach wyższych. Do poprawy sytuacji absolwentów na rynku pracy (zmniejszenia odsetka bezrobotnych wśród absolwentów) może ponadto przyczynić się ograniczanie naboru uczniów i studentów na wybrane, „nieprzyszłościowe” kierunki kształcenia. Nacisk na edukację młodych osób w kierunkach, na które prognozowany jest największy wzrost popytu, zwiększa ich szansę na znalezienie pracy w przyszłości.

Część prognostyczna monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na szczeblu wojewódzkim i krajowym bazuje na zintegrowanym systemie prognostyczno-informacyjnym umożliwiającym prognozowanie zatrudnienia³.

³ Wszelkie informacje odnośnie tego systemu dostępne są na stronie internetowej www.prognozowaniezatrudnienia.pl

Przyjęta metodologia prognozowania w systemie prognostyczno-informacyjnym opiera się na konstrukcji modelu od strony popytowej rynku pracy (liczby pracujących), jednocześnie zachowując kontrolę strony podażowej (liczba ludności, współczynnik aktywności zawodowej). System zasilany jest danymi z Banku Danych Lokalnych (GUS) oraz informacjami pochodzącymi z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (GUS).

Użyteczność systemu prognostycznego sprowadza się do generowania prognoz liczby pracujących na okres do 5 lat w przekroju zawodowym (najniższy poziom dezagregacji to średnie grupy zawodowe wg Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy).

Tabela 22. Pracujący ogółem według województw w latach 2015 i 2020

Województwo	Rok		Wzrost liczby pracujących w %	Wskaźnik struktury (%)	
	2015 r.	2020 r.		2015 r.	2020 r.
Dolnośląskie	1 100,57	1 138,73	103,47	7,12	7,31
Kujawsko-pomorskie	751,51	740,62	98,55	4,87	4,75
Lubelskie	916,72	952,19	103,87	5,93	6,11
Lubuskie	372,42	354,61	95,22	2,41	2,28
Łódzkie	1 208,50	1 189,33	98,41	7,82	7,63
Małopolskie	1 275,48	1 249,30	97,95	8,26	8,02
Mazowieckie	2 423,43	2 505,74	103,40	15,69	16,08
Opolskie	325,14	326,81	100,51	2,10	2,10
Podkarpackie	746,53	769,85	103,12	4,83	4,94
Podlaskie	417,18	397,88	95,37	2,70	2,55
Pomorskie	947,22	968,68	102,27	6,13	6,22
Śląskie	1976,22	1 986,61	100,53	12,79	12,75
Świętokrzyskie	580,57	581,68	100,19	3,76	3,73
Warmińsko-mazurskie	518,38	525,81	101,43	3,36	3,37
Wielkopolskie	1346,04	1 369,37	101,73	8,71	8,79
Zachodniopomorskie	540,77	528,46	97,72	3,50	3,39
Ogółem	15 446,66	15 585,68	100,90	100,0	100,0

* Ostatni rok prognozy (5 lat po okresie sprawozdawczym).

Biorąc pod uwagę liczbę pracujących w przekroju wojewódzkim, w 10 województwach przewidywany jest wzrost liczby pracujących w ciągu najbliższych 5 lat, najsilniejszy w województwach: dolnośląskim, lubelskim, mazowieckim i podkarpackim.

W pozostałych 6 województwach przewidywany jest spadek liczby pracujących, najsilniejszy w województwie lubuskim i podlaskim. Z danych zawartych w tabeli 23 widać, że największy udział w ogólnej liczbie pracujących należał do województw:

mazowieckiego, śląskiego i wielkopolskiego. Województwo mazowieckie było województwem o największym udziale w odniesieniu do innych województw w prawie wszystkich wielkich grupach zawodów. Jedynie w grupach wielkich: Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy; Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń największy udział w strukturze pracujących należał do województwa śląskiego.

Tabela 23. Pracujący według województw i wielkich grup zawodów w 2015 r.

Województwo	Struktura pracujących wg wielkich grup zawodów									
	przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	specjaliści	technicy i inny średni personel	pracownicy biurowi	pracownicy usług i sprzedawcy	rolnicy, ogrodnicy, leśnicy, rybacy	robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	pracownicy przy pracach prostych	sily zbroje
Dolnośląskie	6,00	7,06	7,89	7,43	7,54	2,97	7,91	9,40	6,65	6,49
Kujawsko-pomorskie	4,40	3,24	4,42	4,39	5,27	6,25	5,74	4,71	6,65	6,11
Lubelskie	5,00	5,28	5,86	4,69	4,87	13,27	4,95	4,38	6,14	6,62
Lubuskie	2,21	2,02	1,94	2,05	2,35	1,36	2,93	3,53	3,34	6,67
Łódzkie	8,02	7,40	6,62	8,36	7,54	8,57	6,66	10,11	8,70	8,03
Małopolskie	9,54	8,53	5,87	8,39	8,22	9,95	8,97	7,74	7,50	2,87
Mazowieckie	17,52	21,76	18,04	18,23	14,55	12,90	10,61	11,92	12,86	15,75
Opolskie	2,40	1,73	1,95	2,26	2,13	2,17	2,34	2,31	2,13	1,76
Podkarpackie	3,52	3,46	4,69	4,01	4,36	10,99	4,87	5,09	2,74	3,82
Podlaskie	2,41	2,11	2,84	2,29	2,58	5,47	2,48	2,06	2,69	0,93
Pomorskie	5,42	6,47	7,75	5,33	6,17	3,55	7,08	5,46	6,04	13,07
Śląskie	14,17	14,68	14,15	15,48	14,43	2,23	12,18	14,89	11,89	2,30
Świętokrzyskie	3,14	3,17	2,54	3,12	3,65	7,54	4,05	3,02	4,21	0,76
Warmińsko-mazurskie	2,12	2,85	3,62	2,32	3,56	2,64	4,69	3,37	3,96	7,72
Wielkopolskie	10,23	6,84	7,39	8,67	8,79	8,60	11,03	9,07	10,03	6,10
Zachodnio-pomorskie	3,91	3,41	4,43	2,97	3,99	1,55	3,51	2,95	4,46	11,00
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,00	100,0	100,0	100,0

Największy wzrost wskaźnika struktury pracujących przewidywany jest w grupie wielkiej specjalności, o 2,78 punktu (z poziomu 19,93% w 2015 r. do poziomu 22,71% w 2020 r.). Natomiast największy spadek wskaźnika struktury przewidywany jest w grupie wielkiej Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy, o 1,85 punktu (z poziomu 9,88% do poziomu 8,03%), co przedstawia tabela 24.

Tabela 24. Grupy zawodów o szacowanym największym wzroście wskaźnika struktury pracujących w latach 2015 i 2020

Nazwa grupy zawodów	Wskaźnik struktury (%)		Zmiana (pkt. proc.)
	2015 r.	2020 r.	
Największy wzrost			
Specjaliści	19,93	22,71	2,78
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	10,72	11,27	0,55
Pracownicy usług i sprzedawcy	14,78	15,28	0,50
Siły zbrojne	0,55	0,55	0,00
Największy spadek			
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	9,88	8,03	-1,85
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	14,06	12,48	-1,57
Pracownicy wykonujący prace proste	6,65	6,47	-0,18
Pracownicy biurowi	6,39	6,24	-0,15
Technicy i inny średni personel	10,96	10,91	-0,05
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	6,09	6,06	-0,03

PODSUMOWANIE

Raport jest pierwszym raportem przygotowanym w oparciu o nową metodologię, zatem w pewnych obszarach tematycznych trudno jest wysnuć wnioski, gdyż dane są nieporównywalne z poprzednim okresem. Niemniej jednak uzyskane wyniki wydają się w sposób wiarygodny wskazywać deficyty i nadwyżki występujące w kraju.

Wg stanu w końcu 2015 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było **1 343,5 tys. posiadających zawód oraz 220,3 tys. osób bezrobotnych bez zawodu.**

Najwięcej bezrobotnych zarejestrowanych w końcu 2015 r. posiadało zawody z grupy elementarnej Sprzedawcy sklepowi (ekspedienci), w której w końcu 2015 r. zarejestrowanych było **146,3 tys. osób** czyli prawie połowa (49,1%) ogólnej liczby bezrobotnych zarejestrowanych w grupie wielkiej pracownicy usług i sprzedawcy. Bezrobotni z omawianej grupy stanowili 10,9% ogólnej liczby bezrobotnych posiadających zawód, czyli co 10 bezrobotny posiadał zawód z wymienionej grupy.

Grupa sprzedawcy sklepowi (ekspedienci) była także grupą o największym napływie bezrobotnych w 2015 r., który wyniósł **201,5 tys. osób** czyli 10,1% napływu ogółem bezrobotnych posiadających zawód (2 002,3 tys. osób).

W 2015 r. na poziomie kraju nie wystąpiły grupy elementarne maksymalnie deficytowe ani maksymalnie nadwyżkowe.

Natomiast **grupami elementarnymi deficytowymi** na poziomie kraju były takie grupy, jak:

- **Projektanci aplikacji sieciowych i multimediiów.** Ta grupa elementarna była grupą maksymalnie deficytową w województwie kujawsko-pomorskim; natomiast grupą deficytową w województwach: lubuskim i małopolskim;
- **Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center).** Ta grupa elementarna była także grupą deficytową w województwach: dolnośląskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, opolskim, podlaskim, śląskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim;
- **Programiści aplikacji.** Byli oni grupą deficytową w województwach: dolnośląskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, a grupą zrównoważoną w świętokrzyskim i podlaskim;
- **Analitycy systemów komputerowych.** W województwach: dolnośląskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, opolskim, pomorskim, warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim była to także grupa elementarna deficytowa;

- **Specjaliści do spraw rozwoju systemów informatycznych**, podobnie, jak w województwach łódzkim i pomorskim;
- **Pomocnicy biblioteczni**, była to grupa deficytowa także w małopolskim, podkarpackim, świętokrzyskim oraz wielkopolskim;
- **Pracownicy przygotowujący posiłki typu fast food**, podobnie, jak w województwach: łódzkim, mazowieckim, wielkopolskim i zachodniopomorskim, a grupą elementarną zrównoważoną w województwie dolnośląskim i pomorskim;
- **Doradcy finansowi i inwestycyjni** podobnie, jak na poziomie kraju byli w 2015 r. grupą elementarną deficytową w województwach: dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, opolskim i śląskim, natomiast w województwie mazowieckim była to grupa elementarna zrównoważona, a w województwie zachodniopomorskim nadwyżkowa.

W 2015 r. **grupami elementarnymi zrównoważonymi** na poziomie kraju były takie grupy, jak:

- **Pracownicy wykonujący dorywcze prace proste**. Była to grupa elementarna zrównoważona w województwach: lubuskim, i wielkopolskim, a nadwyżkowa w województwie podlaskim;
- **Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)**. Była to również grupa elementarna zrównoważona w województwie kujawsko-pomorskim. Natomiast w województwach: dolnośląskim, lubuskim, podkarpackim, pomorskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim i wielkopolskim była to grupa deficytowa;
- **Projektanci i administratorzy baz danych**. Była to grupa zrównoważona w województwie kujawsko-pomorskim, a deficytowa w województwie dolnośląskim;
- **Agenci ubezpieczeniowi**. Była to grupa zrównoważona w województwie łódzkim, a deficytowa w województwach: dolnośląskim, lubuskim, świętokrzyskim, wielkopolskim i zachodniopomorskim;
- **Technicy sieci internetowych**. Ta grupa elementarna jedynie w województwie mazowieckim była grupą deficytową, natomiast w żadnym województwie nie wystąpiła jako grupa zrównoważona.

W 2015 r. na poziomie kraju **jedyną grupą elementarną nadwyżkową była grupa klasyfikatorzy żywności i pokrewni**. Była to grupa nadwyżkowa w województwach mazowieckim i opolskim, natomiast w województwie podlaskim

i śląskim maksymalnie nadwyżkowa. Niemniej jednak z analizy sytuacji w poszczególnych województwach pojawiły się tam zawody maksymalnie deficytowe, jak i maksymalnie nadwyżkowe, a lista zawodów nadwyżkowych wyniosła od kilku grup zawodów w województwie mazowieckim do prawie 20 w lubelskim czy podkarpackim. Z kolei najdłuższa lista grup zawodów deficytowych wystąpiła w województwie wielkopolskim czyli w województwie o najlepszej w kraju sytuacji na rynku pracy jeśli chodzi o wskaźnik rejestrowanego bezrobocia.

Z analizy rynku edukacyjnego wynika, że w zawodach uznanych za deficytowe bądź nadwyżkowe czy zrównoważone w 2015 r. nie było żadnego zawodu szkolnego na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej, pojawiło się natomiast 7 zawodów zaliczonych do grupy specjalistów (5 deficytowych i 2 nadwyżkowe).

Z kolei takie kierunki, jak informatyka czy finanse i rachunkowość znalazły się w grupie 10 kierunków o największej liczbie studentów w roku akademickim 2014/2015. Pozwala to mieć nadzieję, że zidentyfikowane deficyty projektantów aplikacji sieciowych, programistów aplikacji, analityków systemów komputerowych, specjalistów ds. rozwoju systemów informatycznych czy deficyt doradców finansowych i inwestycyjnych zostaną zniwelowane. Ponadto szkoły wyższe na tle innych typów szkół charakteryzowały się w 2015 r. najniższym wskaźnikiem frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów.

Biorąc po uwagę grupy elementarne zawodów najwyższy wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów w 2015 r. dotyczył takich grup elementarnych, jak: dietetycy i żywieniowcy, rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej, fryzjerzy, ogrodnicy, mechanicy pojazdów samochodowych, piekarze, cukiernicy i pokrewni, murarze i pokrewni, sprzedawcy sklepowi (ekspedienci) oraz robotnicy budowlani robót wykończeniowych i pokrewni.

Biorąc pod uwagę kierunki kształcenia najwyższy wskaźnik frakcji bezrobotnych absolwentów wśród absolwentów w 2015 r. odnotowano wśród absolwentów kończących takie kierunki, jak: logopedia, bezpieczeństwo i higiena pracy, żywienie i ocena żywności, konserwacja i restauracja dzieł sztuki, sztuka mediów, archiwistyka i zarządzanie dokumentacją oraz weterynaria.

W oparciu o system prognozowania największy wzrost wskaźnika struktury pracujących w najbliższych 5 latach przewiduje się w grupie wielkiej specjalści. Biorąc pod uwagę fakt, że spośród 8 grup elementarnych deficytowych w 2015 r., 5 z nich należało do grupy wielkiej specjalści należy uznać to za korzystny prognostyk. Z kolei jeden z największych spadków wskaźnika struktury pracujących

ma nastąpić w grupie wielkiej robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy, z której pochodzi jedyna w 2015 r. grupa elementarna nadwyżkowa czyli klasyfikatory żywności i pokrewni.

Raport za 2015 r. był pierwszym przygotowanym w oparciu o nową metodologię, a zatem był niejako jej testem przeprowadzonym zarówno na poziomie kraju, jak i w województwach oraz powiatach. Stąd w niektórych pozycjach z uwagi na wyliczenia danych w programach informatycznych mogły pojawić się różnice pomiędzy tabelami, choć dokładaliśmy starań, by wszelkie takie przypadki były eliminowane.

**POLSKA
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.**

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Projektanci aplikacji sieciowych i multimediiów
		Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)
		Programiści aplikacji
		Analitycy systemów komputerowych
		Specjaliści do spraw rozwoju systemów informatycznych
		Pomocnicy biblioteczni
		Pracownicy przygotowujący posiłki typu fast food
		Doradcy finansowi i inwestycyjni
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Pracownicy wykonujący dorywcze prace proste
		Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)
		Projektanci i administratorzy baz danych
		Agenci ubezpieczeniowi
		Technicy sieci internetowych
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Klasyfikatorzy żywności i pokrewni

WOJ. DOLNOŚLĄSKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód maksymalnie deficytowy	Kierowcy motocykli
	zawód deficytowy	Analitycy systemów komputerowych
		Programiści aplikacji
		Specjaliści do spraw sprzedaży z dziedziny technologii teleinformatycznych
		Projektanci i administratorzy baz danych
		Kierownicy do spraw technologii informatycznych i telekomunikacyjnych
		Analitycy systemów komputerowych i programiści gdzie indziej niesklasyfikowani
		Kontrolerzy (sterowniczy) procesów przemysłowych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Doradcy finansowi i inwestycyjni
		Pośrednicy pracy i zatrudnienia
		Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)
		Specjaliści do spraw księgowości i rachunkowości
		Lektorzy języków obcych
		Agenci ubezpieczeniowi
		Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)
Kierowcy operatorzy wózków jezdniowych		
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Kierownicy do spraw produkcji przemysłowej
		Inżynierowie do spraw przemysłu i produkcji
		Specjaliści do spraw zarządzania zasobami ludzkimi
		Kierownicy produkcji w rolnictwie i leśnictwie
		Pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani
		Pracownicy przygotowujący posiłki typu fast food
		Farmaceuci bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Muzycy i pokrewni
		Operatorzy maszyn tkackich i dziewiarskich
		Prowadzący pojazdy ciągnięte przez zwierzęta
		Maszynistki i operatorzy edytorów tekstu
		Urzędnicy państwowi do spraw nadzoru gdzie indziej niesklasyfikowani
		Producenci filmowi, reżyserzy i pokrewni
		Odczytujący liczniki i wybierający monety z automatów
		Sekretarze medyczni i pokrewni
		Dealerzy i maklerzy aktywów finansowych
		Rzeczoznawcy (z wyłączeniem majątkowych)

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
		Pracownicy zakładów pogrzebowych
		Kierownicy do spraw obsługi biznesu i zarządzania gdzie indziej niesklasyfikowani
		Funkcjonariusze służby więziennej
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Policjanci

**WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.**

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód maksymalnie deficytowy	Projektanci aplikacji sieciowych i multimediiów
	zawód deficytowy	Farmaceuci bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
		Kontrolerzy (sterowniczy) procesów przemysłowych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Doradcy finansowi i inwestycyjni
		Dealerzy i maklerzy aktywów finansowych
		Agenci i administratorzy nieruchomości
Maszyniści kolejowi i metra		
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Lekarze specjaliści (ze specjalizacją II stopnia lub tytułem specjalisty)
		Projektanci i administratorzy baz danych
		Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)
		Operatorzy wprowadzania danych
		Asystenci nauczycieli
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Robotnicy w produkcji wyrobów mleczarskich
		Technicy analityki medycznej
		Kierownicy w hotelarstwie
		Producenci filmowi, reżyserzy i pokrewni
		Opiekunowie zwierząt domowych i pracownicy zajmujący się zwierzętami
		Robotnicy wykonujący prace proste w leśnictwie
		Konduktorzy i pokrewni
		Kierownicy sprzedaży w marketach
		Sprzedawcy na targowiskach i bazarach
		Sadownicy
		Średni personel w zakresie działalności artystycznej i kulturalnej gdzie indziej niesklasyfikowany
	Kierownicy produkcji w rolnictwie i leśnictwie	
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Operatorzy urządzeń telekomunikacyjnych
Rękodzielnicy wyrobów z drewna i pokrewnych materiałów		

WOJ. LUBELSKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Technicy archiwiści i pokrewni
		Agenci i administratorzy nieruchomości
		Asystenci nauczycieli
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Specjaliści do spraw baz danych i sieci komputerowych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Sprzedawcy (konsultanci) w centrach sprzedaży telefonicznej/internetowej
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Operatorzy urządzeń wiertniczych i wydobywczych ropy, gazu i innych surowców
		Operatorzy maszyn i urządzeń do przeróbki mechanicznej kopalin
		Kierownicy w instytucjach usług wyspecjalizowanych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Technicy analityki medycznej
		Rękodzielnicy wyrobów z drewna i pokrewnych materiałów
		Plastycy, dekoratorzy wnętrz i pokrewni
		Konsultanci i inni pracownicy biur podróży
		Kasjerzy bankowi i pokrewni
		Pracownicy do spraw transportu
		Robotnicy wykonujący prace proste w hodowli zwierząt
		Lakiernicy
		Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów gumowych
		Maszynistki i operatorzy edytorów tekstu
		Projektanci wzornictwa przemysłowego i odzieży
		Nauczyciele sztuki w placówkach pozaszkolnych
		Pracownicy bibliotek, galerii, muzeów, informacji naukowej i pokrewni
		Pracownicy wsparcia rodziny, pomocy społecznej i pracy socjalnej
		Pracownicy biur informacji
		Sekretarze medyczni i pokrewni
	Urzędnicy do spraw świadczeń społecznych	
	Sortowacze odpadów	
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Policjanci
		Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek
		Uliczni sprzedawcy produktów (z wyłączeniem żywności o krótkim terminie przydatności do spożycia)
		Technicy urządzeń ruchu lotniczego
		Monterzy budownictwa wodnego
		Kierownicy do spraw technologii informatycznych i telekomunikacyjnych
Oficerowie sił zbrojnych		

WOJ. LUBUSKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Pośrednicy usług biznesowych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Rzeczoznawcy (z wyłączeniem majątkowych)
		Sprzedawcy (konsultanci) w centrach sprzedaży telefonicznej/internetowej
		Projektanci aplikacji sieciowych i multimediiów
		Agenci ubezpieczeniowi
		Agenci sprzedaży bezpośredniej
		Doradcy finansowi i inwestycyjni
		Robotnicy wykonujący proste prace polowe
		Przedstawiciele handlowi
		Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)
		Ankieterzy
		Inżynierowie do spraw przemysłu i produkcji
		Pracownicy obsługi płacowej
		Urzednicy do spraw podatków
		Kontrolerzy (sterowniczy) procesów przemysłowych gdzie indziej niesklasyfikowani
Kierowcy autobusów i motorniczowie tramwajów		
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Pracownicy wykonujący dorywcze prace proste
		Pracownicy ochrony osób i mienia
		Dealerzy i maklerzy aktywów finansowych
		Kierownicy do spraw produkcji przemysłowej
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Operatorzy maszyn wykończalniczych wyrobów włókienniczych
		Średni personel z dziedziny prawa i pokrewny
		Operatorzy aparatury medycznej
		Operatorzy urządzeń do spalania odpadów, uzdatniania wody i pokrewni
		Technicy archiwiści i pokrewni
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Hodowcy ryb
		Inżynierowie telekomunikacji
		Producenci filmowi, reżyserzy i pokrewni
		Operatorzy maszyn do wyprawiania futer i skór
		Rybacy morscy

WOJ. ŁÓDZKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)
		Specjaliści do spraw sprzedaży z dziedziny technologii teleinformatycznych
		Analitycy systemów komputerowych
		Programiści aplikacji
		Pośrednicy pracy i zatrudnienia
		Specjaliści do spraw rozwoju systemów informatycznych
		Pracownicy przygotowujący posiłki typu fast food
		Technicy archiwisci i pokrewni
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Agenci ubezpieczeniowi
		Sprzedawcy (konsultanci) w centrach sprzedaży telefonicznej/internetowej
		Kontrolerzy (sterowniczy) procesów przemysłowych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów papierniczych
		Urzednicy do spraw podatków
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Dyżurni ruchu, manewrowi i pokrewni
		Operatorzy urządzeń wiertniczych i wydobywczych ropy, gazu i innych surowców
		Technicy górnictwa, metalurgii i pokrewni
		Rękodzielnicy wyrobów z drewna i pokrewnych materiałów
		Jubilerzy, złotnicy i pokrewni
		Wyprawiacze skór, garbarze i pokrewni
		Operatorzy aparatury medycznej
		Prezenterzy radiowi, telewizyjni i pokrewni
		Maszyniści kolejowi i metra
		Kreślarze
		Monterzy i konserwatorzy instalacji klimatyzacyjnych i chłodniczych
		Robotnicy zwalczania szkodników i chwastów
		Robotnicy przetwórstwa surowców roślinnych
		Operatorzy maszyn tkackich i dziewiarskich
		Średni personel z dziedziny prawa i pokrewny
		Czyściciele pojazdów
		Monterzy linii elektrycznych
		Rybacy i zbieracze pracujący na własne potrzeby
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Właściciele sklepów
		Oficerowie sił zbrojnych

WOJ. MAŁOPOLSKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Analitycy systemów komputerowych
		Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)
		Projektanci aplikacji sieciowych i multimediiów
		Programiści aplikacji
		Pomocnicy biblioteczni
		Kierownicy do spraw technologii informatycznych i telekomunikacyjnych
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Sadownicy
		Robotnicy w produkcji wyrobów mleczarskich
		Fizycy i astronomowie
		Rzemieślnicy gdzie indziej niesklasyfikowani
		Operatorzy urządzeń do rejestracji i transmisji obrazu i dźwięku
		Dyżurni ruchu, manewrowi i pokrewni
		Literaci i inni autorzy tekstów
		Operatorzy urządzeń energetycznych
		Robotnicy budowy dróg
		Opiekunowie dziecięcy
		Średni personel z dziedziny prawa i pokrewny
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Monterzy budownictwa wodnego

WOJ. MAZOWIECKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Położne z tytułem specjalisty
		Programiści aplikacji
		Analitycy systemów komputerowych
		Pracownicy przygotowujący posiłki typu fast food
		Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)
		Sekretarze prawni
		Technicy sieci internetowych
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Doradcy finansowi i inwestycyjni
		Sprzedawcy (konsultanci) w centrach sprzedaży telefonicznej/internetowej
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Pracownicy usług domowych
		Klasyfikatorzy żywności i pokrewni
		Inżynierowie telekomunikacji
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Uliczni sprzedawcy produktów (z wyłączeniem żywności o krótkim terminie przydatności do spożycia)

WOJ. OPOLSKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy gdzie indziej niesklasyfikowani
		Diagności laboratoryjni bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
		Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)
		Asystenci nauczycieli
		Pracownicy zakładów pogrzebowych
		Kontrolerzy (sterowniczy) procesów przemysłowych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Analitycy systemów komputerowych
		Doradcy finansowi i inwestycyjni
		Farmaceuci specjaliści
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych
		Lektorzy języków obcych
		Kodowacze, korektorzy i pokrewni
		Przedstawiciele handlowi
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Bibliotekoznawcy i specjaliści zarządzania informacją
		Obuwnicy i pokrewni
		Kowale i operatorzy pras kuźniczych
		Położne bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
		Introligatorzy i pokrewni
		Kierownicy do spraw badań i rozwoju
		Klasyfikatorzy żywności i pokrewni
		Pomoce domowe i sprzątaczk
		Pośrednicy handlowi
		Kaletnicy, rymarze i pokrewni
		Projektanci wzornictwa przemysłowego i odzieży
		Listonosze i pokrewni
		Ustawiacze i operatorzy maszyn do obróbki i produkcji wyrobów z drewna
	Maszyniści kolejowi i metra	
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Operatorzy maszyn wykończalniczych wyrobów włókienniczych
Piloci statków powietrznych i personel pokrewny		

WOJ. PODKARPACKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Nauczyciele muzyki w placówkach pozaszkolnych
		Pomocnicy biblioteczni
		Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)
		Sprzedawcy (konsultanci) w centrach sprzedaży telefonicznej/internetowej
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Asystenci nauczycieli
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Technicy górnictwa, metalurgii i pokrewni
		Mechanicy statków powietrznych i pokrewni
		Dyżurni ruchu, manewrowi i pokrewni
		Monterzy budownictwa wodnego
		Operatorzy urządzeń wiertniczych i wydobywczych ropy, gazu i innych surowców
		Lekarze dentyści specjaliści (ze specjalizacją II stopnia lub tytułem specjalisty)
		Kierownicy do spraw reklamy i public relations
		Robotnicy przetwórstwa surowców roślinnych
		Robotnicy budowy dróg
		Fotografowie
		Operatorzy maszyn przędzalniczych i pokrewni
		Operatorzy maszyn wykończalniczych wyrobów włókienniczych
		Obuwnicy i pokrewni
		Kodowacze, korektorzy i pokrewni
		Monterzy i konserwatorzy instalacji klimatyzacyjnych i chłodniczych
		Monterzy linii elektrycznych
		Robotnicy wykonujący prace proste w hodowli zwierząt
		Pielęgniarki z tytułem specjalisty
		Czyściciele pojazdów
		Pracownicy działów kadr
		Mistrzowie produkcji w przemyśle przetwórczym
		Operatorzy maszyn tkackich i dziewiarskich
	Średni personel z dziedziny prawa i pokrewny	
Kierownicy do spraw technologii informatycznych i telekomunikacyjnych		
zawód maksymalnie nadwyżkowy	Robotnicy w produkcji wyrobów mleczarskich	
	Robotnicy wykonujący prace proste w kopalniach i kamieniołomach	

WOJ. PODLASKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Mistrzowie produkcji w budownictwie
		Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)
		Administratorzy systemów komputerowych
		Adwokaci, radcy prawni i prokuratorzy
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Programiści aplikacji
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Hodowcy zwierząt gdzie indziej niesklasyfikowani
		Operatorzy centrali telefonicznych
		Kaletnicy, rymarze i pokrewni
		Mechanicy precyzyjni
		Jubilerzy, złotnicy i pokrewni
		Pracownicy przy pracach przygotowawczych do druku
		Maszyniści kolejowi i metra
		Operatorzy urządzeń do spalania odpadów, uzdatniania wody i pokrewni
		Pracownicy wykonujący dorywcze prace proste
		Operatorzy maszyn do wyprawiania futer i skór
		Hydraulicy i monterzy rurociągów
		Operatorzy urządzeń do wyrobu masy papierniczej i produkcji papieru
		Introligatorzy i pokrewni
		Średni personel z dziedziny prawa i pokrewny
		Trenerzy, instruktorzy i działacze sportowi
		Pracownicy zakładów pogrzebowych
		Operatorzy urządzeń pakujących, znakujących i urządzeń do napełniania butelek
	Specjaliści do spraw rozwoju systemów informatycznych	
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Klasyfikatorzy żywności i pokrewni
		Operatorzy urządzeń wiertniczych i wydobywczych ropy, gazu i innych surowców
Aktorzy		

WOJ. POMORSKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Kierownicy w instytucjach edukacyjnych
		Specjaliści do spraw rozwoju systemów informatycznych
		Analitycy systemów komputerowych
		Kierownicy do spraw technologii informatycznych i telekomunikacyjnych
		Konduktorzy i pokrewni
		Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)
		Kierownicy do spraw produkcji przemysłowej
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Pracownicy przygotowujący posiłki typu fast food
		Monterzy izolacji
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Fizycy i astronomowie
		Technicy górnictwa, metalurgii i pokrewni
		Dealerzy i maklerzy aktywów finansowych
		Funkcjonariusze celni i ochrony granic
		Kierownicy w hotelarstwie
		Czyszciciele pojazdów
		Pielegniarki z tytułem specjalisty
		Adwokaci, radcy prawni i prokuratorzy
		Urzednicy do spraw świadczeń społecznych

WOJ. ŚLĄSKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Specjaliści do spraw sprzedaży z dziedziny technologii teleinformatycznych
		Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)
		Projektanci aplikacji sieciowych i multimediiów
		Administratorzy systemów komputerowych
		Sortowacze odpadów
		Doradcy finansowi i inwestycyjni
		Szklarze
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy gdzie indziej niesklasyfikowani
		Kierowcy operatorzy wózków jezdniowych
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Muzycy i pokrewni
		Hodowcy zwierząt gdzie indziej niesklasyfikowani
		Operatorzy urządzeń wiertniczych i wydobywczycy ropy, gazu i innych surowców
		Hodowcy drobiu
		Operatorzy urządzeń do wyrobu masy papierniczej i produkcji papieru
		Operatorzy maszyn do wyprawiania futer i skór
		Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów włókienniczych, futrzarskich i skórzanych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Literaci i inni autorzy tekstów
		Opiekunowie zwierząt domowych i pracownicy zajmujący się zwierzętami
		Średni personel z dziedziny prawa i pokrewny
		Nauczyciele sztuki w placówkach pozaszkolnych
		Opiekunowie dziecięcy
		Inżynierowie telekomunikacji
		Szlifierze narzędzi i polerowacze metali
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Klasyfikatorzy żywności i pokrewni

WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Urzednicy do spraw podatków
		Aktorzy cyrkowi i pokrewni
		Agenci ubezpieczeniowi
		Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)
		Pracownicy obsługi technicznej biur, hoteli i innych obiektów
		Pomocnicy biblioteczni
		Asystenci nauczycieli
		Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)
		Formowacze wyrobów szklanych, krajacze i szlifierze szkła
		Operatorzy urządzeń do obróbki powierzchniowej metali i nakładania powłok
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Programiści aplikacji
		Układacze towarów na półkach
		Kierownicy do spraw finansowych
		Pośrednicy pracy i zatrudnienia
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Rzemieślnicy gdzie indziej niesklasyfikowani
		Rękodzielnicy wyrobów z tkanin, skóry i pokrewnych materiałów
		Monterzy budownictwa wodnego
		Jubilerzy, złotnicy i pokrewni
		Robotnicy przetwórstwa surowców roślinnych
		Dealerzy i maklerzy aktywów finansowych
		Operatorzy maszyn i urządzeń do przeróbki mechanicznej kopalin
		Aktorzy
		Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy gdzie indziej niesklasyfikowani
		Robotnicy w produkcji wyrobów mleczarskich
		Kreślarze
		Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów włókienniczych, futrzarskich i skórzanych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Plastycy, dekoratorzy wnętrz i pokrewni
		Operatorzy aparatury medycznej
		Agenci i administratorzy nieruchomości
		Specjaliści do spraw szkoleń zawodowych i rozwoju kadr
		Pomocniczy personel medyczny
		Sekretarki (ogólne)
	Operatorzy maszyn do prania	
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Funkcjonariusze służby więziennej
Zmywacze okien		

**WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.**

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Funkcjonariusze celni i ochrony granic
		Pośrednicy pracy i zatrudnienia
		Analitycy systemów komputerowych
		Pracownicy centrów obsługi telefonicznej (pracownicy call center)
		Kierownicy w instytucjach edukacyjnych
		Agenci sprzedaży bezpośredniej
		Urzednicy do spraw świadczeń społecznych
		Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Pracownicy obsługi płacowej
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Rybacy morscy
		Ładowacze nieczystości
		Nauczyciele sztuki w placówkach pozaszkolnych
		Technicy nauk biologicznych (z wyłączeniem nauk medycznych)
		Introligatorzy i pokrewni
		Nauczyciele kształcenia zawodowego
		Rzemieślnicy gdzie indziej niesklasyfikowani
		Hodowcy drobiu
		Gońcy, bagażowi i pokrewni
	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Kompozytorzy, artyści muzycy i śpiewacy
		Robotnicy wykonujący prace proste w kopalniach i kamieniołomach
		Aktorzy

**WOJ. WIELKOPOLSKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.**

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Funkcjonariusze służby więziennej
		Kierownicy w instytucjach finansowych i ubezpieczeniowych
		Agenci ubezpieczeniowi
		Pracownicy obsługi płacowej
		Kierownicy do spraw produkcji przemysłowej
		Układacze towarów na półkach
		Specjaliści do spraw sprzedaży (z wyłączeniem technologii informacyjno-komunikacyjnych)
		Lekarze weterynarii specjaliści
		Kierowcy samochodów ciężarowych
		Kierownicy do spraw obsługi biznesu i zarządzania gdzie indziej niesklasyfikowani
		Kierowcy operatorzy wózków jezdniowych
		Adwokaci, radcy prawni i prokuratorzy
		Położne z tytułem specjalisty
		Przedstawiciele handlowi
		Pracownicy przygotowujący posiłki typu fast food
		Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów włókienniczych, futrzarskich i skórzanych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Kierownicy do spraw marketingu i sprzedaży
		Magazynierzy i pokrewni
		Pomocnicy biblioteczni
Specjaliści do spraw zarządzania zasobami ludzkimi		
Ankieterzy		
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Spawacze i pokrewni
		Pracownicy sprzedaży i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani
		Lekarze specjaliści (ze specjalizacją II stopnia lub tytułem specjalisty)
		Kierownicy do spraw logistyki i dziedzin pokrewnych
		Projektanci grafiki i multimediiów
		Inżynierowie do spraw przemysłu i produkcji
		Pracownicy wykonujący dorywcze prace proste
		Kontrolerzy (sterowniczy) procesów przemysłowych gdzie indziej niesklasyfikowani
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Pracownicy usług ochrony gdzie indziej niesklasyfikowani
		Takielarze i monterzy konstrukcji linowych
		Robotnicy wykonujący proste prace polowe
		Kreślarze
		Średni personel z dziedziny prawa i pokrewny
		Operatorzy maszyn i urządzeń do przeróbki mechanicznej kopalni
		Planiści produkcyjni

**WOJ. ZACHODNIOPOMORSKIE
INFORMACJA SYGNALNA 2015 R.**

Sekcja	Zaklasyfikowanie	Grupa elementarna
DEFICYT	zawód deficytowy	Farmaceuci bez specjalizacji lub w trakcie specjalizacji
		Pracownicy przygotowujący posiłki typu fast food
		Analitycy systemów komputerowych
		Bukmacherzy, krupierzy i pokrewni
		Agenci i administratorzy nieruchomości
		Agenci ubezpieczeniowi
		Operatorzy urządzeń wiertniczych i wydobywczych ropy, gazu i innych surowców
		Trenerzy, instruktorzy i działacze sportowi
RÓWNOWAGA	zawód zrównoważony	Pracownicy świadczący usługi na ulicach
		Przedstawiciele handlowi
		Sortowacze odpadów
NADWYŻKA	zawód nadwyżkowy	Monterzy budownictwa wodnego
		Rękodzielnicy wyrobów z drewna i pokrewnych materiałów
		Operatorzy maszyn i urządzeń do przeróbki mechanicznej kopalin
		Takielarze i monterzy konstrukcji linowych
		Gońcy, bagażowi i pokrewni
		Robotnicy wykonujący prace proste w hodowli zwierząt
		Pracownicy bibliotek, galerii, muzeów, informacji naukowej i pokrewni
		Kierownicy w instytucjach usług wyspecjalizowanych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Nauczyciele sztuki w placówkach pozaszkolnych
		Średni personel z dziedziny prawa i pokrewny
		Kierownicy w hotelarstwie
		Operatorzy wprowadzania danych
		Konduktorzy i pokrewni
		Operatorzy urządzeń pakujących, znakujących i urządzeń do napełniania butelek
	Doradcy finansowi i inwestycyjni	
zawód maksymalnie nadwyżkowy	Kodowacze, korektorzy i pokrewni	